

UNIVERZITA KARLOVA v PRAZE
Pedagogická fakulta
katedra primární pedagogiky

**PODNĚTY Z PEDAGOGIKY
CÉLESTINA FREINETA PRO NAŠI
ŠKOLU**

THE IMPULSES OF FREINET'S
PEDAGOGY USEFUL FOR THE
CZECH EDUCATION

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: PhDr. Anna Tomková, Ph.D.

Autor diplomové práce: Ivana Váňová

Studijní obor: Učitelství pro 1. stupeň ZŠ + specializace francouzský jazyk

Forma studia: prezenční

Diplomová práce dokončena: březen, 2011

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury.

V Praze dne .....

Podpis: .....

Ivana Váňová

Ráda bych poděkovala paní PhDr. Anně Tomkové, Ph.D. za odborné vedení při psaní diplomové práce, rady a zajímavé nápady.

Dále bych chtěla poděkovat paní učitelce Mgr. Lence Beranové, která mi umožnila, abych v její třídě mohla provést experiment.

A v neposlední řadě jsem vděčná paní zástupkyni Marie Di Dio ze švýcarské Moderní školy, díky které jsem se na vlastní oči mohla setkat s pedagogikou Célestina Freineta. Ona mi také zprostředkovala náslechy při hodinách věnovaných tvorbě školního časopisu.

ANOTACE

Tato diplomová práce je zaměřena na pedagogiku Francouze Célestina Freineta. Teoretická část se nejprve zabývá pojmem alternativní školství a snaží se nastínit charakteristiku jednotlivých druhů škol u nás. Dále se stručně zaměřuje na biografii Célestina Freineta a popisuje základní rysy a principy jeho pedagogiky. Snaží se charakterizovat vyučující metody a techniky typické pro tuto pedagogiku a detailně se zaměřuje na jednu z nich, kterou je školní časopis.

Praktická část dokumentuje případovou studii jedné freinetovské švýcarské školy. Popisuje metody a techniky, které zde využívají, zvláště pak tvorbu školního časopisu. Druhou část praktické části tvoří experiment uskutečněný ve 2. třídě jedné české školy. Experiment se zaměřuje na konkrétní techniku volného psaní a možnosti začlenění techniky třídního časopisu ve výuce na běžných českých školách.

Klíčová slova

alternativní školství, pedagogika Célestina Freineta, volné psaní, třídní časopis, školní časopis

SUMMARY

This thesis is focused on Frenchman Celestin Freinet's pedagogy. The theoretical part first deals with the notion of alternative education and seeks to outline the features of the different types of schools in the Czech republic. In addition, a brief biography focuses on Celestin Freinet and describes the basic features and principles of his pedagogy. This part also examine teaching methods and techniques typical of the pedagogy and focuses in detail on one of them, the school magazine.

The practical part documents a case study of one Swiss Freinet's school. It describes methods and techniques that are used there, especially the school magazine creation. The second part is dedicated to the practical experiment, which was carried out in the second class of one Czech school. Experiment focuses on a specific technique of free writing and the possibility of integrating this school magazine technique in teaching at the standart Czech school.

Key words

alternative school, Célestin Freinet's pedagogy, free writing, class magazine, school magazine

OBSAH

ÚVOD A CÍLE DIPLOMOVÉ PRÁCE.....	7
TEORETICKÁ ČÁST.....	10
1. Alternativní školy.....	10
1.1. Pojem alternativní škola a její charakteristika.....	10
1.2. Typy alternativních škol.....	12
1.3. Alternativní školy u nás.....	12
2. Pedagogika Célestina Freineta.....	17
2.1. Célestin Freinet.....	17
2.2. Metody a postupy Freinetovi pedagogiky.....	20
2.3. Jednotlivé metody a techniky Célestina Freineta.....	24
3. Školní časopis.....	29
3.1. Charakteristika tvorby školního časopisu.....	29
3.2. Výhody tvorby školního časopisu.....	29
3.3. Realizace školního časopisu.....	33
4. Školní časopis v České republice.....	37
4.1. Výhody a nevýhody školního časopisu.....	37
4.2. Zajímavé nápady a pomůcky.....	41
4.3. Obsah a uspořádání časopisu.....	42
5. Závěr teoretické práce.....	44
PRAKTICKÁ ČÁST.....	45
6. Úvod, cíle, výzkumné otázky a metody praktické části.....	45
7. Náslechy a praxe.....	49
7.1. Moderní škola, Ženeva.....	49
7.1.1. Informace o škole a třídě.....	49
7.1.2. Tvorba volných textů.....	51
7.1.3. Školní časopis.....	57
7.2. Základní škola Šeberov.....	63
7.2.1. Informace o škole.....	63
7.2.2. Informace o třídě.....	64
7.2.3. Tvorba třídního časopisu.....	67

8. Závěr praktické práce.....	74
ZÁVĚR DIPLOMOVÉ PRÁCE.....	77
LITERATURA A INFORMAČNÍ ZDROJE.....	78
PŘÍLOHY.....	79

ÚVOD

Současné školství v České republice poskytuje velkou rozmanitost. Již zde existuje několik alternativních škol, které se od tradičních českých škol liší svými metodami, technikami atd. Jednou z alternativních škol, která se do České republiky zatím nedostala a o jejím konceptu se zde neví mnoho, je škola Célestina Freineta. Ráda bych proto svou diplomovou prací přispěla k větší informovanosti o této pedagogice.

Pedagogika Célestina Freineta se stala celosvětovým alternativním způsobem vzdělání. Existují buď přímo freinetovské školy, nebo tradiční školy, kde jsou jeho myšlenky, metody a techniky hojně využívány.

V teoretické části nejprve stručně charakterizuji osobu Célestina Freineta, dále se věnuji jeho pedagogice. Popisuji zde její základní principy a koncepce. Snažím se také nastínit vznik freinetovské pedagogiky a jednotlivé inspirační zdroje, kterými se Freinet nechal ovlivnit. Zaměřuji se na důležité metody a techniky freinetovských škol, díky kterým se od ostatních škol odlišují. V závěru se podrobněji věnuji jedné z těchto technik, kterou je tvorba školního časopisu. Dalším tématem v teoretické části je české školství. Charakterizuji zde alternativní školství, neboť Freinetova pedagogika je jeho součástí. Stručně pojem vysvětluji, dále vybírám a přibližuji konkrétní typy alternativních škol, které se v České republice vyskytují.

Praktická část dokumentuje případovou studii, kterou jsem prováděla v jedné freinetovské škole v zahraničí. Cílem této studie bylo sledovat a popsat metodu volného psaní a s ním spojené činnosti, zvláště pak tvorbu školního časopisu. Druhá část praktické části zahrnuje experiment se zaváděním volných textů a třídními novinami do české třídy. Nejprve zde stručně charakterizuji školu a dále se zaměřuji na jednu třídu, ve které jsem tento experiment prováděla. Snažím se zde popsat svůj experiment, své kroky a postupy a nastínit konkrétní situace, problémy, ke kterým během praxe došlo. Cílem praktické části bylo zjistit, zda se techniky z freinetovské pedagogiky dají využít v praxi a do jaké míry je lze aplikovat do běžné výuky českých škol.

V závěru práce mohu zhodnotit metody a postupy ženevské školy a dále svůj experiment. Snažím se také ukázat určité chyby, problémy, ke kterým došlo a zároveň vymyslet možné nápravy, lepší řešení atd. Zkušenosti ze zahraniční školy a výsledky experimentu mohu zužitkovat ve své, a doufám, že nejen své budoucí praxi.

VYMEZENÍ CÍLŮ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Ve své diplomové práci jsem si stanovila několik cílů, a to jak pro teoretickou, tak pro praktickou část práce. Abych toho dosáhla, budu se snažit vycházet z co nejvíce literárních zdrojů, které se daného tématu týkají. Dále přispěji svým vlastním pozorováním a experimentem.

Cíle teoretické části

- zasadit do kontextu freinetovskou pedagogiku, utvořit stručnou biografii Célestina Freineta
- vyhledat a překládat vhodné texty ze zahraničních knih a materiálů, neboť v České Republice je poměrně nízké zastoupení literárních zdrojů, které o této pedagogice pojednávají
- seznámit s jednotlivými metodami a technikami freinetovy pedagogiky
- podrobněji se zaměřit na tvorbu školního časopisu

Cíle praktické části

- demonstrovat postupy freinetovské školy při technice volného psaní a tvorbě školního časopisu
- zjistit, zda lze na základě volných textů dále vyučovat
- aplikovat techniku volného psaní a tvorbu školního časopisu do české školy
- upozornit na případné chyby, problémy, které mohou nastat se zaváděním této nové techniky

Výzkumné otázky

- pro zahraniční freinetovskou školu:
  - Jakým způsobem žáci pracují na volném psaní?
  - Využívají vzniklé texty k další výuce?
  - Jak funguje tvorba, řízení a vydávání časopisu?

- pro českou školu:
  - Lze zavést volné psaní a tvorbu školního, respektive třídního časopisu do třídy, která s touto technikou nemá žádné zkušenosti?
  - Bude vzniklý třídní časopis tzv. freinetovský?
  - Musí mít učitel, který chce tuto techniku využívat, nějaké zvláštní dovednosti?

TEORETICKÁ ČÁST

1. Alternativní školy

Jednou z klíčových oblastí pro pochopení pedagogiky Célestina Freineta je zařazení jeho pedagogiky do alternativního školství. Proto je nutné si nejdříve vysvětlit, co je to alternativní školství, čím se vyznačuje a liší od ostatních škol. Právě o to se pokusím v následující kapitole, k jejímu vytvoření jsem především čerpala z knihy Alternativní školy (Průcha, J. 1996) a ze stejnojmenné knihy Alternativní školy (Svobodová, J., Jůva, V. 1996).

Pod vlivem reformních pedagogických teorií a hnutí vznikaly v různých zemích alternativní školy. „Souběžně s proměnami pedagogické teorie se v průběhu dvacátého století objevují v Evropě i v USA pokusy o nový model školy, která by více než škola tradiční uplatnila moderní principy vzdělávání a výchovy mladé generace. Tzv. alternativní školy se stávají pedagogickými laboratořemi, kde se hledají a ověřují postupy aplikující výsledky moderní pedagogické teorie.“ (Jůva, V. sen. & jun. 1997)

1.1. Pojem alternativní škola a její charakteristika

Pojem „alternativní škola“ je významově různorodý a není jednoduché ho objasnit. Stručně se o to v této kapitole pokusím.

Z hlediska pedagogického a didaktického můžeme za alternativní považovat soukromé i státní školy, které se vyznačují několika rysy odlišnými od klasických přístupů v tzv. standardních školách. Mezi hlavní odlišnosti patří specifická obsahová vzdělání, experimentální formy či metody vzdělávání, jiné didaktické přístupy, organizace výuky, přívětivější prostředí, přátelský vztah mezi učitelem a žákem apod. Odlišné je také hodnocení dětí, které již není v podobě známkování, ale uplatňuje se zde slovní hodnocení. Důležité je pro alternativní školy princip svobody, která je dávana dítěti v podobě svobodné volby a posiluje jeho jistotu a sebedůvěru.

Alternativní školy jsou obecně chápány jako školy, které se se svými inovačními programy a postupy pokoušejí odstranit nedostatky standardních škol. Lépe

tak vyhovují novým požadavkům společnosti, tj. novému, dalo by se také říci, alternativnímu stylu života. Proto mezi alternativní školy (popř. třídy) zahrnujeme i státní školy, které zavádějí nové prvky do struktury školy, vzdělávacího obsahu a metod.

Poměrně často se zde vyskytuje vyučování v tematických celcích, různě dlouhých vyučovacích jednotkách, v blocích. Tradiční rozvrh hodin je nahrazován týdenním pracovním plánem, který zachovává určitou dynamiku v řazení činností. Velmi často se zde objevuje skupinové či týmové vyučování a veliký prostor má také individualizovaná forma výuky. Dále je kladen maximální důraz na rozvoj sociálního citění prostřednictvím četných a intenzivních sociálních kontaktů. Děti se učí zodpovědnosti samy za sebe ale i za druhé a celou skupinu. Proto jsou do mnoha z těchto škol zařazeny i děti handicapované.

Němečtí autoři Klassen a Skiera se pokusili o celkovou charakteristiku, ze které vychází 5 základních rysů, kterými lze alternativní školy stručně charakterizovat. Následující charakteristika od těchto autorů se také objevuje v knize Alternativní školy (Průcha, J. 1996).

- Alternativní škola je zaměřena pedocentricky. To znamená, že výchova se zaměřuje na osobu dítěte a škola vykonává všechny výchovné činnosti v souladu s individualitou dítěte.

- Alternativní škola je aktivní. Podle okolností uplatňuje některé z mnoha vyučovacích forem (např. formu rozhovoru, skupinové a individuální práce, projektového vyučování atd.) Nejvyšším cílem je přitom rozvoj aktivity a odpovědnosti žáka. Aktivní škola považuje kreativní uměleckou činnost a tělesný rozvoj za nepostradatelné momenty výchovného procesu.

- Alternativní škola usiluje o komplexní výchovu dítěte. Vedle intelektuální složky rozvoje přikládá vysokou důležitost oblasti emočního a sociálního rozvoje jednotlivce.

- Alternativní škola je chápána jako „společenství“. To znamená, že formy a postupy výchovy a vzdělávání jsou utvářeny společně jak žáky, tak i učiteli a rodiči.

- Alternativní škola je chápána podle principu „Par la vie“. Míní se tím učení „z života pro život“, tj. cílem školního vzdělávání je zapojení žáků do světa práce a úsilí o rozšíření edukačního prostředí nad rámec školní třídy.

1.2. Typy alternativních škol

Průcha přináší přehlednou typologii alternativních škol, které rozděluje do následujících skupin.

1. klasické reformní školy (waldorfské, jenské, montessoriovské a freinetovské)
2. církevní školy
3. moderní alternativní školy

Do poslední skupiny řadí školy, které chápe jako „všechny současné typy alternativních škol, které nejsou přímo odvozovány od koncepcí reformní pedagogiky a nejsou zřizovány církvemi nebo náboženskými společenstvími“. Jako nejvýznamnější v České republice uvádí: Projekt Zdravá škola, otevřené vyučování, projekt Začít spolu, integrovanou tematickou výuku, projekt „Dokážu to?“, projektové vyučování, kooperativní učení, vzdělávací program Čtením a psaním ke kritickému myšlení, komunitní školu a vzdělávání. (Průcha, J. 1996)

Sám Průcha již ve své další knize toto rozdělení nepoužívá a doplňuje následující. „Rozhodujícím kritériem pro určení toho, která škola je alternativní, není její právní status – tedy zda je to škola státní, veřejná, soukromá nebo církevní – nýbrž právě její odlišnost od standardu převládajícího ve vzdělávacím systému.“ (Průcha, J. 2000)

Ostatní autoři zabývající se tímto tématem se do dělení typů alternativních škol nepouští vůbec. Například Spilková říká: „Alternativní může být jakákoliv škola nebo hnutí vůči jinému hnutí nebo škole. Za alternativní školy byly a jsou potom označovány ty, které pracují na základě partnerského přístupu k dětem s respektem k jejich individuálním představám. A je pak jedno, zda se jedná o školy státní, soukromé, veřejné či volné. (Spilková, V. a kol. 2005) Stejně tak k tomu přihlíží také Singule ve své knize současné pedagogické směry. (Singule, F. 1992)

1.3. Alternativní školy u nás

Alternativní školy a alternativní vzdělávání jsou v České republice novým fenoménem, který se objevil až po roce 1989. Prudký rozvoj nestátních škol vedl k zavádění pedagogických specifičností a alternativních pedagogických koncepcí. Nejhojnější alternativní školou u nás je škola Waldorfská a Montessorri, dále se zde

vyskytuje Daltonská škola. Úkolem této kapitoly je stručně charakterizovat zmíněné typy alternativních škol, popsat jejich principy a metody.

Waldorfská škola

Waldorfská škola je u nás patrně nejznámějším typem alternativní školy. Jistě k tomu přispěly mnohé informace, které zde byly po roce 1989 publikovány. Většinou šlo o články, které zachycují dojmy z návštěv zahraničních waldorfských škol. Kromě toho u nás byly publikované odborné stati, které objasňují teoretické základy této školy a dále také do češtiny přeložené publikace informující uceleně o principech waldorfské pedagogiky. Jmenovala bych např. Rýdl, 1990; Carlgren, 1991; Gruneliusová, 1992; Steiner, 1993; Valenta, 1993.

Škola tohoto typu byla založena rakouským filozofem a pedagogem **R. Steinerem** roku 1919 v obci Waldorf u Stuttgartu. Steiner vytvořil soustavu filozoficko-pedagogických názorů na výchovu člověka a tato jeho koncepce se nazývá antroposofie.

Škola si klade za **cíl** být školou přítomnosti pro budoucnost. Vychovává ke svobodě a rovnosti, kde rovné šance mají všichni. Výuka v této škole je zcela podřízena tomu, aby podněcovala a rozvíjela aktivitu dítěte, jeho zájmy a potřeby. „Utváří osobnost pomocí rozvoje sil intelektuálních, emocionálních i volních. Probouzí věčný zájem, zvědavost a svobodnou vůli se učit. Podporuje tvořivou činnost člověka, samostatnou snahu vzdělávat se a schopnost spoluvytvářet společnost. Pěstuje schopnost vcítit se, být tolerantní, mít vědomí společenské odpovědnosti, být otevřený světu a jeho vývoji. Vědecké poznatky spojuje s prožitkem, vytvářením dovedností, s postojem a názorem. Ve vyučování škola rozvíjí stejnou měrou rozum, cit i vůli. Proto jsou součástí vyučování rovnocenné praktické, intelektuální i umělecké úkoly.“ (Svobodová, J., Jůva, V. 1996)

Plně organizovaná waldorfská škola je dvanáctiletou jednotnou školou pro obě pohlaví. Skoro vždy je k ní připojena mateřská škola, která zdůrazňuje fantazii a svobodnou tvůrčí činnost dětí a následně 13. ročník pro přípravu k maturitě. Je řízena učitelskou samosprávou, která je ve spolupráci se sdružením rodičů.

Úzké, neformální sepětí rodiny a školy představuje typický prvek waldorfské školy. Škola často ve spolupráci s místními spolky organizuje umělecké a praktické kurzy,

doškolovací cykly, večerní zájmové kurzy, besedy, přednášky a diskuze. Rodiče i ostatní veřejnost se tak velmi dobře mohou seznámit s podstatou této pedagogiky a nejvíce aktivní jedinci jsou dokonce voleni do rodičovské rady. „Rodiče tak mohou poměrně kvalifikovaně a informovaně zasahovat i do problémů pedagogických a mít vliv na utváření výchovně vzdělávacího procesu školy a jeho sladění s výchovným působením rodiny.“ (Svobodová, J., Jůva, V. 1996) Významným prvkem této spolupráce jsou také „měsíční slavnosti“, při kterých žáci a učitelé představují rodičům výsledky svého měsíčního úsilí.

V triádě **škola-rodina-žák** je posledním článkem tzv. žákovské fórum, který jako samosprávný orgán pomáhá řešit problémy vztahů ve třídě, podílí se na vnitřní úpravě školy a jejího vybavení. Toto fórum se svolává učiteli nebo rodičovskou radou tak, aby žáci mohli přispět svou představou, doporučením.

„Specifikum vyučovacích předmětů vede k tomu, že waldorfská škola ve smyslu waldorfské pedagogiky člení vyučovací práci do hlavního a odborného (vedlejšího) vyučování.“ (Grecmanová, H., Urbanová E. 1996) Při hlavním vyučování (mateřský jazyk, matematika, zeměpis, dějepis, fyzika, chemie...) využívají tzv. **epoch**, v nichž se žáci soustavně po určitou dobu zabývají stejnými předměty.

Žáci v těchto školách nedostávají známky, ale jsou **slovně hodnoceni**, což zahrnuje ocenění, pochvalu, uznání, analýzu chyb a také doporučení pro další rozvoj žáka. „Děti nejsou frustrovány chybou, protože ta je považována za běžnou součást učení.“ (Grecmanová, H., Urbanová E. 1996) S tím také jistě souvisí, že mezi žáky se namísto soutěživosti uplatňují principy harmonické spolupráce a sociálního partnerství.

Montessori

Tento typ alternativní školy založila italská lékařka, pedagožka, propagátorka mírového hnutí a boje za dětská a ženská práva **Marie Montessori**, která vytvořila specifický systém antiautoritativní pedagogiky. Jistě patří k nejvýznamnějším osobám reformy pedagogického hnutí. Avšak informovanost o tomto typu alternativní školy, ve srovnání s waldorfskou školou, je u nás mnohem nižší.

„Sídlem hnutí, které M. M. iniciovala, byl „Dům dětí“ (Casa dei bambini), založený v Římě r. 1907. V tomto domě, který byl určen pro sociálně zanedbané děti, vytvořila

Montessoriová edukační prostředí opírající se o teorii „senzibilních fází“ dětského vývoje a „normální“ výchovy. Úkolem výchovy je tedy připravovat podněty a prostředky specifické pro tyto fáze. V tom spočívá smysl tzv. montessoriovského materiálu.“ (Průcha, J. 1996)

Vhodně didakticky upravené **prostředí** umožňuje, aby absorbující duch dítěte přijal nabídku, a aby tak došlo k seberozvoji. Jako hlavní vyučovací pomůcku mají děti didaktický materiál určený pro cvičení smyslů, svalů a také k výuce čtení, psaní, počítání. Montessoriová byla přesvědčena, že každé dítě v sobě má svůj vlastní stavební plán, plán svého rozvoje a že pomocí didaktického materiálu děti dosahují pozoruhodných výsledků v rozvoji samostatnosti i v učení.

„**Didaktickým materiálem** rozumíme v rámci koncepce M. Montessoriové jednoduché pomůcky pro nácvik jednoduchých činností, pro manipulaci, rozebírání a skládání, rozlišování barev, tvarů a zvuků, rozvíjení motorických schopností, pro cvičení smyslů.“ (Svobodová, J., Jůva, V. 1996) Při práci i volné hře jsou i malé děti schopné se soustředit na určitou činnost mimořádně silně a dlouho.

Cílem její koncepce je přirozený a svobodný vývoj dítěte. Výchovná práce je zde založena na principu pedocentrismu a spontánního rozvíjení dítěte. Učitel zůstává v pozadí a usiluje o to, aby se dítě co nejvíce projevilo a prosadilo, aby bylo nezávislé a samostatné. Také by měl učitel respektovat tělesný a duševní rozvoj dítěte, který se uskutečňuje v určitých intervalech, tzv. senzitivních fázích. Podstatnou roli ve výuce představuje stručnost a jednoduchost vyjadřování učitelky.

Jednou z hlavních myšlenek montessoriovské pedagogiky je idea „**aktivní disciplíny**“. Aby děti mohly být aktivní, nesmí se omezit jejich pohyb, proto svoboda pohybu je naopak pravidlem a jediným omezením je zachování pravidel slušného chování.

Vyučování probíhá ve věkově smíšených skupinách a individuální pokroky jsou zaznamenávány do speciální osobní knihy. Individuální práce s jednotlivými žáky je velmi důležitá. Kolektivně pracovat je možné, až když se dosáhne individuální disciplíny a řádu.

Daltonská škola

„Americká učitelka **Helen Parhusrtová** založila v roce 1919 střední experimentální školu v Daltonu, ve státu Massachusetts. Její podstatou byl Daltonský plán – vzdělávací systém, jehož teoretické základy vyložila autorka v knize Education on the Dalton Plan.“ (Svobodová, J., Jůva, V. 1996)

Hlavní myšlenkou daltonského plánu je odlišná **organizace vzdělávání**. Ruší se soustava tříd věkově homogenních a umožňuje žákovi postoupit v nějakém kurzu výše, jinde zase níže, do nižšího stupně.

Mezi učitelem a žákem existuje určitá úmluva o harmonogramu práce na určité období. Většinou učitel plní roli rádce, laboranta a hodnotitele, který práci dětí usměrňuje. Žák rozhoduje sám o své práci, sám si určuje tempo a učí se spolupracovat s ostatními žáky. Svoboda je totiž základním principem daltonské školy.

Daltonský plán není nikdy jediným systémem ve škole, vždy se zařazuje jako doplněk k tradičnímu školnímu systému. Každá škola si sama určuje, jak ho využije.

Některé školy vkládají do výuky tzv. **daltonské bloky**. Jsou to většinou dvouhodinové bloky, které se vkládají do rozvrhu jednou až dvakrát týdně. „Blok je většinou zaměřen na procvičování a opakování látky. Děti si vybírají, kterému předmětu se budou v konkrétním bloku věnovat a poté plní úkoly (povinné, volitelné a tzv. extra úkoly navíc) z příslušného pracovního listu. Využívají přitom literaturu, v případě, že si neví rady, mohou žádat o pomoc spolužáka.“ (<http://www.marinka.cz/skolak/daltonska-skola>) Jiné školy zase využívají daltonský systém jako určitý týden v měsíci.

„Základem daltonské výuky jsou tři principy: **zodpovědnost, samostatnost, spolupráce**.“ (<http://www.zshoracke.org/drupal6/node/305>) Ve výuce jsou stanoveny úkoly, tzv. **pracovní plán**, který by měl žák v daném období splnit. Po splnění plánu záleží jen na žákovi, jak se rozhodne vyplnit svůj zbývající čas. Většinou to bývají různé připravené úkoly na opakování a rozvíjení učiva nebo určitá zájmová činnost v podobě zájmových kroužků.

Daltonský plán se využívá především kvůli jeho ideálům a kladům.

2. Pedagogika Célestina Freineta

Úkolem této kapitoly je seznámit čtenáře s francouzským pedagogem Célestinem Freinetem. Nejprve se zaměřím na jeho životopis a pak se budu snažit popsat jeho pedagogické postupy a metody.

2.1. Célestin Freinet

Célestin Freinet (1896-1966)

Célestin Freinet se narodil v Gars v kraji Alpes-Maritimes ve Francii. Celý život pak zůstal věrný venkovskému prostředí, kde působil jako učitel. Sám studoval vysokou školu pro učitele 1. stupně v Učitelském ústavu (école normale) v Nice, což mu nebylo dopřáno dokončit, jelikož musel nastoupit do války. Z války se vrátil jako invalida a kvůli poškozeným plicím nemohl normálně dýchat ani mluvit. Ani toto ho ale neodradilo od své práce. Roku 1920 začal učit v malé provencalské obci Bar-sur-Loup, kde kvůli svému handicapu musel vymyslet nové prostředky, které by šetřily jeho hlas a zároveň by žákům prospěly více než tradiční, jen slovní vyučování. Odmítá tedy tradiční metody výkladu, paměťových cvičení a repetitivních činností. Volí raději vycházky do přírody a do vesnice, které dávají dětem možnost poznávat zvířata, rostliny i lidi při práci a tím se to také učít. Zde se začíná rodit vlastně celá moderní Freinetova pedagogika.

„Zlom v jeho pedagogickém myšlení pokročil již dost daleko – není však ještě dokonán. Chybí komplexnější promyšlení nového pojetí školy, chybí metody a konkrétní techniky. Čím více – spíše intuitivně – prosazuje kontakt s mimoškolním světem, tím více se zvětšuje po návratu do školy propast mezi zbytkem výuky veden podle tradičních učebnic a osvědčenými postupy a tím, co potřebuje život na vesnici a co sám k poznávání nabízí.“ (Štech, S. 1992)

V témže roce začíná spolupracovat s revue École émancipée, která se později stala časopisem jeho hnutí. Právě zde vyjadřuje svůj odpor proti roli, kterou škola sehrála v přípravě lidí na válku. Kritizuje pedagogický dogmatismus a projevuje odpor k autoritářství. Freinet v této době hodně čte a začíná si dopisovat s kolegy. Je ovlivněn Montessoriovou, Ferrièreem, Decrolym, ale z každého si vybírá pouze něco.

„Záhy se seznamuje s idejemi marxismu, zejména je nadšen myšlenkami V. I. Lenina, a celý svůj život věnuje boji za zlepšení životních podmínek pracujícího lidu a za prosazení socialismu jako nového společenského řádu. Velmi aktivně pracoval v různých dělnických organizacích sociálních demokratů. Svou politickou orientací patřil Freinet mezi nejpokrokovější francouzské učitele v období jak před druhou světovou válkou, tak i po ní. Od roku 1924 se stal spolupracovníkem „Mezinárodní ligy pro novou výchovu“, kterou založil Ferrière v roce 1920. Zde Freinet poznal řadu dalších pedagogů, teoretiků i praktiků, kteří obraceli svůj um proti tradiční škole.“ (Rýdl, K. 1994)

„Pro Freinetovu činnost měla nepochybně velký význam jeho účast na mezinárodním kongresu hnutí za novou výchovu, který se konal v roce 1924 ve švýcarském středisku Montreux. Zde navázal přímé kontakty s takovými osobnostmi, jakými byli přední pedagogičtí reformátoři Ferrière, Clapadère, Cousinet atd.“ (Svobodová, J., Jůva, V. 1996)

Freinet zůstává ve své venkovské škole, i když je mu v roce 1923 nabídnuto místo středoškolského profesora. „Je přesvědčen – a v tom připomíná Pestalozziho – že lepší vzdělání pomůže lidovým vrstvám překonat tradiční bídu a zaostalost. Jeho sociálně kritické názory ho sbližují s přední literární osobností té doby Romainem Rollandem a vedou ho i k návštěvě Sovětského svazu v roce 1925.“ (Svobodová, J., Jůva, V. 1996) Tato návštěva ho přesvědčila o správnosti ideje, že výchovou a vzděláním lze zlepšit život pracujících.

V roce 1926 se Freinet oženil s kreslíčkou a pedagožkou Elise. Ona ho od počátku ve všem podporovala, sama se zabývala uměleckou a estetickou výchovou dítěte a zkoumala možnosti odhalování tvůrčích schopností žáků.

V roce 1927 Freinet uspořádal první kongres „Moderní školy“ v Tours. O rok později referoval na Mezinárodním pedagogickém kongresu v Lipsku, kde uspořádal i malou výstavu prací dětí jeho školy. V témže roce uspořádal Freinet svůj druhý kongres „Moderní školy“ v Paříži. „Zde bylo dohodnuto vytvoření centrály pro vytváření a zkoušení nových pomůcek a pracovních materiálů, dále zavádění filmů, rozhlasu a gramofonových desek do výuky a k výměně zkušeností měl sloužit odborný časopis.“ (Rýdl, K. 1994)

V roce 1928 začal Freinet učit v Saint Paul v Cannes, kde se již najednou vyskytovaly značné sociální rozdíly mezi obyvateli. První zklamání prožívá z reakce městské rady, která odmítla financovat materiální zabezpečení školy podle jeho požadavků a postavila se proti „novotám“. Pomoc se mu dostavila od rodičů a dětí.

„V roce 1932 se konal v Nice mezinárodní kongres „Nové výchovy“ a řada pedagogů navštívila Freineta v Saint Paul, zejména R. Cousinet, známý experimenty se skupinovým vyučováním, němec O. Müller, neúnavný organizátor mezinárodní učitelské organizace a sovětský pedagog Rubakin, který Freineta seznámil s novinkami revoluční pedagogiky a praxí polytechnického vzdělávání v Sovětském svazu. Na základě těchto kontaktů a rozsáhlé mezinárodní korespondence byl místní smetánkou Freinet označen za podezřelý živel a špióna ve prospěch Sovětského svazu.“ (Rýdl, K. 1994) Při střetu se školskými i místními úřady tak v roce 1933 vznikla tzv. Freinetova aféra. Jeho sociální angažovanost se lidem nelíbí, a tak je často označován za propagátora revoluce. Bylo mu tedy doporučeno, aby odešel na dočasnou dovolenou, a proto začal s budováním výchovného domova poblíž Cannes po vzoru Lietzova Landerziehungsheimu. V roce 1934 tam se svou ženou koupil pozemek, na kterém během roku postavil školu s přílehlými stavbami, dílnami, zahradou a nádrží na vodu. Tato stavba umožňuje Freinetovi, aby třídy, rozmístění lavic apod. zcela vyhovovalo jeho nových technikám a postupům. Přizpůsobuje tak stavbu školy své pedagogické koncepci. Škola má i internát, který slouží jako přístřeší sociálním případům a dětem španělských emigrantů. Znovu pak vyučuje od roku 1935.

„Na počátku druhé světové války je internován v Nice. Po propuštění mizí v roce 1941 v ilegálním hnutí odporu proti fašismu a v roce 1944 se objevuje jako jeden z vůdců odboje v jihozápadní Francii. Po osvobození se vrací do výchovného ústavu ve Vence, ujímá se pedagogické práce a dále popularizuje svoji metodu.“ (Svobodová, J., Jůva, V. 1996)

„Dlouhé období pedagogické nečinnosti mu umožňuje prohloubit reflexi základů své pedagogiky. V období krátce po válce pak rediguje většinu svých prací. Na rozdíl od meziválečných komentářů, poznámek a článků diktovaných aktuálními problémy, publikuje práce trvalejší platnosti.“ (Štech, S. 1992)

Po válce byl Freinet velmi zklamaný skutečností, že nebyl přizván do týmu Langevina a Wallona, který připravoval školskou reformu. A to i přesto, že jeho hnutí

„moderní školy“ představovalo nejdynamičtější konstituovanou kolektivní sílu ve státním školství.

Až do smrti Freinet spolu se svou ženou působil ve výchovném ústavu ve Vence, odkud řídil i veškerou organizační práci hnutí. Každý rok na jaře pořádá kongresy hnutí pro moderní výchovu. 20. kongres, který se konal v roce 1964 v Annency, byl poslední.

Freinet umírá v roce 1966 a za sebou zanechává pedagogický odkaz, který je dodnes předmětem zájmu a inspirace.

Na konci této kapitoly věnované Célestinovi Freinetovi uvádím některé jeho publikace.

- Essai de psychologie sensible appliquée à l'éducation, 1943
- L'école moderne français, 1946
- Les dits de Mathieu, 1954
- Méthode naturele de lecture, 1963
- Les invariants pédagogiques, 1964
- Pour l'école du peuple, 1969
- Essai de psychologie sensible 1, 2

2.2. Metody a postupy Freinetovy pedagogiky

Freinetova pedagogika vychází z kritiky tradiční školy. Mezi nejdůležitějšími kritikami je odtržení školy od praktického života, odklon od potřeb dětí, výchova k rivalitě, prosazování jednostranných verbálních a intelektualistických forem a metod vyučování, účast na stabilizaci společenských a politických poměrů. Freinetovi se nelíbilo, že v tradiční škole jsou žáci pasivní, intelekt rozvíjí pouze jednostranně, a že jsou zde zanedbávány citová a volní stránka dítěte. „Cílem Freinetova úsilí je, aby dítě maximálně rozvinulo svou osobnost v racionální společnosti, které slouží a která slouží jemu.“ (Štech, S. 1992)

Ze studia literatury ho zaujal zvláště *Pestalozzi* a *Ferrière*, ale i z vlastního pozorování a přemýšlení dospěl k přesvědčení, že tradiční výuku je třeba zbavit její toporné abstraktnosti a verbalismu, a založil ji na tom, čím děti opravdu žijí. „Záhy si uvědomil, že žáci jsou nepozorní, když se jim přednáší věci, k nimž nemají vlastní

vztah, ale rychle oživnou, když je řeč o tom, co je jim blízké a navazuje na události jimi prožité, hlavně, když nejsou odsouzeni jen k naslouchání, ale mohou se sami aktivně projevat. Proto začal organizovat výchovné procházky, které poskytovaly mnoho podnětů pro vyučování. To byl první krok k jeho novému systému.“ (Cipro, M. 2001)

Po 1. světové válce ho nejvíce ovlivňují další protagonisté Nové výchovy. Například *Montessoriová* svým požadavkem na respektování osobnosti každého dítěte. I když na druhou stranu odmítá dogmatický charakter její pedagogiky a nelíbí se mu, že sestavuje katechismus zásad. Dále *Decrolymu* vděčí za myšlenku „zájmových komplexů“ dítěte a za globální metodu ve výuce čtení. Ze sovětských zkušeností přebírá techniku nástěnných novin, které využívá k veřejnému kritickému vyjádření. Na americké škole ho nejvíce zaujala možnost individualizace školní práce. Také byl jistě ovlivněn myšlenkou *Johna Deweyho* vyzdvihování každodenní praktické zkušenosti jako východiska vyučování. „Pro Deweyho má každé poznání smysl jen tehdy, když má sociální vyústění, umožňuje-li změny v životě – zejména v každodenním životě. Přitom jde o zkušenost a poznání individuální, u každého jedince odlišné.“ (Štech, S. 1992) Freinet se tímto nechal inspirovat a sám je různými způsoby aplikoval ve své praxi, např. pokusné experimentování, volné texty a jejich rozvíjení.

Freinet je toho názoru, že inteligence, která je definovaná prací se zkušeností se může formovat především metodou „**tápavého experimentování**“ (tâtonnement). Tato metoda je přirozený životní způsob, jak se vyrovnat se světem. Děti je spontánně využívána, a proto je metodou účinnou. Paměť se podle Freineta rozvíjí zcela přirozeně, pokud je integrována do tápavého experimentování, kde funguje jako nástroj a ne cíl sám o sobě. Osvojení poznatků neprobíhá zapamatováním pravidel, pouček a definic, ale vzniká na základě prožité zkušenosti. Pro získání informací se Freinet spoléhá na přímé pozorování, rozhovory s kompetentními osobami, korespondenci a až nakonec knihy, učebnice atd. „Nejčastější technikou, kde jsou tato kritéria splněna, jsou projekty.“ (překlad Ivany Váňové – Viaud, M.L. 2008) „Třída může pořádat také expozice, vytvářet vlastní videa, připravit divadelní představení nebo nahrát píseň. Pro děti je tato práce velmi motivující, neboť se mohou svou prací pochlubit širšímu okolí.“ (překlad Ivany Váňové – Viaud, M.L. 2008)

- Freinet chtěl školu, která bude co nejvíce odrážet charakteristiky světa, ve kterém děti žijí, z kterého přicházejí a do kterého se po vyučování zase vracejí. Na druhou stranu by měla být také místem individuálního růstu. Proto odmítá poznání skutečnosti zprostředkovanou pouze slovem. Jeho východiskem je **zkušenost dítěte** z přímého kontaktu s blízkou realitou, kterou si lze nejprve „osahat“. Říká, že výchova musí nabízet podnětné prostředí. Takové prostředí, které experimentaci a prospekci usnadňuje nebo přímo vyvolává. Musí vybízet k prozkoumávání, k odhalování a pokusům. Úkolem pedagoga je tedy, aby vytvořil vhodné vyučovací prostředí, zabezpečené nejen přípravou přiměřených pracovních materiálů, ale i vhodných metod a technik výuky tak, aby bylo dítěti umožněno získávání určitých zkušeností. Chce také, aby činnost dětí měla sociální účel. Využívá např. pěstelské práce, chov zvířat, výrobu jednoduchých nástrojů a předmětů.
- „Snad nejdůležitějším faktorem Freinetovy pedagogiky je práce. Freinetova škola se musí stát školou pracovní, ve smyslu postavení práce do centra dětské **aktivity**. Potřeba jedince pracovat a mít práci je přirozená a musí být pedagogicky využita. Pod pojmem práce si ale ve Freinetově škole nesmíme představovat vynucenou práci ve škole nebo továrně, ale činnost, s níž může každé individuum uspokojovat své nejdůležitější fyziologické a psychologické potřeby, činnost, která je nepostradatelná pro plné rozvinutí vlastního já.“ (Rýdl, K. 1994)
- „**Architektura** pracovní školy vychází z pracovního ducha. Ve školách vznikají prostory pro společná setkávání, pro školní slavnosti, pro zasedání školního parlamentu – tzn. školní auly.“ (Kasper, T., Kasperová, D. 2008) Dále je Freinet známý zakládáním školních zahrad, dílen, ateliérů. „**Ateliéry** sloužily jak činnostem manuálními (pro truhlářské, kovářské, textilní práce a vaření), tak i duševním (knihovny, laboratoře, tiskárny, umělecké pracovny).“ (Kasper, T., Kasperová, D. 2008)
- Ve vyučování jsou podle Freineta těmi nejdůležitějšími hodnotami **svoboda individua**, jeho **odpovědnost**, **nezávislost** a samostatnost úsudku, solidarita a občanská zralost. Svoboda a odpovědnost spolu navzájem souvisejí

- Veliký důraz také klade na organizační **formu vyučování**. Preferuje kooperativní školní činnosti, protože zde může spojit dvě původně oddělené jednotky, a to individuum a skupinu. Uvědomuje se, že tento princip umožňuje, aby docházelo k maximální personalizaci, a zároveň aby tato práce nacházela svou integraci na úrovni celku. „**Kooperace** je zkrátka jediný způsob, jak vyhovět oběma požadavkům či tlakům charakterizujícím školu. Požadavku jedince na maximální individualizaci učení ve vztahu k jeho zájmům, postojům, vědomostem i dovednostem, a také tlaku celku (skupiny) na maximální přínos jedince pro integrované sociální fungování instituce.“ (Štech, S. 1992)
- „Práce na **projektech** je v těchto třídách nejčastější činností a technikou. Na některých projektech žáci pracují společně či ve skupinkách. Žáci vydávají časopisy, připravují meziškolní soutěže, vytvářejí divadelní představení atd. Největší motivací dětí při takové práci je to, že vytvářejí projekty, které samy iniciují. Úkolem učitele je organizovat skupiny, řídit čas, rozdělovat úkoly, tvořit a upřesňovat pravidla, regulovat atmosféru v kolektivu a konflikty bez násilí. Všechny tyto faktory jsou tím, co dělá freinetovskou třídu „kooperativní“.“ (překlad Ivany Váňové – Viaud, M.L. 2008)
- „Každé dítě má ale své potřeby a dovednosti. Během každého dne se tak prostřídá jak práce kolektivní, tak **práce individuální**. Učitel při individuální výuce pomáhá každému dítěti zvlášť. Vytváří jim jejich osobní plán, který obsahuje řadu úkolů. Tyto úkoly musí být splněny v předem stanoveném čase (2 dny, týden, 2 týdny...).“ (překlad Ivany Váňové – Viaud, M.L. 2008) Při individuální práci je důležitá tzv. „le travail autocorrectif“, neboli práce, kdy se žáci opravují sami. „Tato práce je v přeplněné třídě velmi důležitá.“

- Freinet se také podrobně zabývá **kázní dětí**. Jeho heslem je: „Nečiň druhým, co nechceš, aby činili Tobě, čiň jim, co bys chtěl, aby Ti činili.“ (doslovný překlad Ivany Váňové – Freinet, E. 1975) Freinet zcela **odmítá tresty**. Považuje je za pedagogický omyl, protože dítě pouze ponižují a snižují jeho sebeúctu. Podle něj se tresty využívají tehdy, jestliže selžou všechny pedagogické prostředky. Také ale ví, že netrestat je mnohem složitější než trestat. Doporučuje se zaměřovat především na to, co žák dělá dobře a tím tak posilňovat pocity sebedůvěry. To však vyžaduje změnu charakteru učení a vyučování.
- Freinet pozoroval všechny své žáky velmi pečlivě. „O každém žákovi si vedl poznámky, zapisoval si jejich projevy chování. Freineta tak můžeme označit za vynikajícího exaktního pozorovatele dětské duše.“ (Kasper, T., Kasperová, D. 2008)

2.3. Jednotlivé metody a techniky Célestina Freineta

Počátkem 20. let začal Freinet využívat nové vyučovací techniky. Vyvinul celou řadu nových způsobů výuky, které dětem poskytovaly prostor pro samostatnost projevu a uplatnění vlastních zájmů. Například odpolední vyučování probíhalo ve volné přírodě, odstranil výuku mravů s tím, že se děti celý týden musely řídit jakousi morálně lidskou linií. Každému žákovi založil vlastní **deník**, kam si děti psaly své poznámky, nápady, problémy apod.

Ve 30. letech rozvíjí Freinet další nové metody a techniky. Jsou to například nástěnné noviny, týdenní plány práce, které zahrnují i individuální plány, dále také instituci školní rady. Snaží se vyučování co nejvíce individualizovat. Užitečnými shledává „**autokorekční kartotéky**“ amerického pedagoga Washburna. Jejich výhodou je to, že umožňují fixovat a postupně zpřesňovat individuální informace a poznatky každého žáka. „Tzv. Fichiers, pracovní autokorekční karty a celé jejich soubory jsou

tříděné do několika cyklů a několika úrovní znalostí a dovedností žáků. Soubory zahrnují vyvozování nové látky, procvičování a upevňování učiva a testy.“ (Tomková, A. 2007)

Postupně tak vznikají dokumentační kartotéky k různým tématům. „Kartotéky vlastních prací třídy obsahovaly texty, protokoly, nákresy, analýzy, které se zakládaly na studiu autentických knih, časopisů, různých pramenů.“ (Kasper, T., Kasperová, D. 2008) Dále pak vzniká **knihovna** s vlastními zeměpisnými či dějepisnými knihami, které vytvořily samy děti, **kinotéky** s natočenými filmy apod. Důležité je, že ke všem psaným dokumentům mají přístup až po vyčerpání možností přímé experimentace a hledání.

Základní kategorií jeho didaktického postupu je „**zájmový komplex**“. Jeho východiskem je společně vypracovaný **pracovní plán**. Zde se naplánuje, čím se děti budou zabývat (obvykle týdenní plán). Své návrhy předkládají jak žáci, tak učitel. Z individuálních plánů se pak sestaví plán třídy, který se vyvěsí ve třídě tak, aby ho všichni viděli. Každý se pak může podle plánu kontrolovat, hodnotit svůj postup.

Další variantou je učitelův **záznam komentářů** dětí při činnostech, besedě, vyprávění zážitků či problému atd. Učitel zaznamenává jádro výpovědi dětí a vytvoří z nich text, který se potom také vyvěsí ve třídě. Děti tento text potom poslouchají nebo ho ilustrovaný čtou. Když jsou děti starší, mohou text číst samy.

Nejčastější a nejznámější Freinetovou metodou je **technika volného textu**. Několikrát během týdne a také na začátku nové aktivity děti zcela svobodně popisují své zážitky, starosti, problémy, poznatky a jiné. Vytvořené texty se nejprve ve třídě čtou, diskutuje se o nich, potom se vyvěsí a nakonec děti vyberou ty, které se hodí vytisknout ve školní tiskárně. Vytisknutím získá text větší význam, jednak tím, že je realizován v estetičtější formě a také tím, že je zveřejněn. Mohou si ho přečíst spolužáci, korespondenční kamarádi, učitelé či rodiče.

- Podrobné informace o technice volného textu naleznete v diplomové práci Škvorové P. 2006.

Volné vyjadřování lze ve freinetovské pedagogice aplikovat také do jiných oblastí, např. volné malování, volná hudba, spontánní divadlo a tanec. „Odtud, podobně jako z volných textů a korespondence, lze čerpat četné podněty s náměty pro vyučování.

Učitel se dozví, kde leží těžiště zájmu žáků a může na toto zjištění navázat výuku. Výsledkem je pak motivovaná, ve vzájemných souvislostech realizovaná výchovná práce.“ (Rýdl, K. 1994)

Stanislav Štech uvádí tři zdroje celé této Freinetovy metody. Jsou následované.

- a) práce přímo v plenéru nebo v praktickém životě (na zahradě, v dílnách vesnických družstev či podnikatelů, apod.) – zde je dítě přímo „ponořeno“ do reality.
- b) práce ve školních zařízeních simulujících či modelujících různé sektory ekonomického a sociálního života (laboratoře, knihovny, archívy, dílny atd.)
- c) práce s ohlasy těchto různých prostředí (systematické ankety, dotazy, vyprávění příběhů a zážitků, rešerše, bibliografie atd.)

(Štech, S. 1992)

Evropskou proslulost Freinet získal díky využívání tiskárny během vyučování. Nechal děti, aby samotné připravily sazbu, obsluhovaly tiskárnu a rozesílaly své vytištěné texty.

- Jednoduchá **tiskárna** se v jeho škole objevuje poprvé v roce 1924. „Je to technický prostředek umožňující fixovat (materializovat) vyjádření dětí, pozdvihnout je na úroveň opravdových textů, takových, jaké se vyskytují ve světě dospělých. Freinet si cení toho, že se tvoří texty hodné toho jména, poněvadž něco sdělují a tím jsou podobné knihám, dopisům a sdělením dospělých a zároveň vzdálené samoúčelným školním učebnicím a čítankám. Dítě zároveň ztrácí ostych před posvátností „věci psané“ – vždyť samo zakusilo, jak se taková psaná věc rodí, a dokonce samo mohlo být jejím tvůrcem.“ (Štech, s. 1992)
- Aby se texty, jakékoliv vyjádření dětí, nestaly samoúčelné, je nutné, aby se o nich mluvilo s dalšími dětmi. Tak vznikla myšlenka meziškolní **korespondence**, později i korespondence do škol z jiných zemí. „Sociální prostředí žáků, které jsou zapojeny do těchto výměn, je podobné. Ale „kulturní antropologie“ je zcela odlišná, neboť jejich geografické a ekonomické prostředí není stejné a právě tyto faktory ovlivňují oblíbenost a četnost meziškolní korespondence.“ (překlad Ivany Váňové - Peironie, H. 1999)

- Aby se však tato korespondence mohla zvládnout, je třeba texty dětí ve třídě precizovat a uspořádat je do určitého výběru v podobě **školního časopisu**. Podrobněji o školním časopise v následující kapitole.
- „Původně byly třídy vybaveny tiskárnou, nyní jsou nahrazeny **počítači**, na kterých žáci mohou psát své články do časopisu nebo dopisy svým kamarádům. Časopis pak může být umístěn i na internetu, na blogu žáka a dopisy lze odeslat pomocí e-mailu.“ (překlad Ivany Váňové – Viaud, M.L. 2008)
- K tomu, aby vše fungovalo, je potřeba vytvořit síť učitelů a škol, kteří by byli ochotni spolupracovat a rozvíjet nové techniky práce. Z počátku tyto školy řešily samy. Nakonec už na to škola nestačí, proto v roce 1927 vzniká družstvo C. E. L. (Coopérative de l'Enseignement laïc) – původně ovšem pod názvem „cinémathèque, tedy **kinotéka laické školy**. Hledala především alternativy k existujícím učebnicím a manuálům vyznačujícím se dogmatismem.
- „Toto úsilí vrcholí zavedením tzv. **školní kartotéky** (Fichier scolaire coopératif).“ (Štech, S. 1992) „Freinetova kartotéka postupně čítala až dvacet tisíc odborných karet rozdělených do několika krabic dle tématu. Pracovní karty obsahovaly jak souvislé texty, tak i statistiky, zhuštěná shrnutí, pracovní návody, odborné analýzy, ale i pracovní úkoly.“ (Kasper, T., Kasperová, D. 2008) Karty byly velmi dobře zpracovány, některé z nich obsahovaly i klíč se správným řešením a pomocné karty pro učitele. „V roce 1932 z nich vyrostly **Pracovní knihovny** (Bibliothèques de travail, známé pod zkratkou B. T.). Od tohoto okamžiku můžeme datovat průnik Freinetových myšlenek z úzkého okruhu zasvěcenců do povědomí široké veřejnosti.“ (Štech, S. 1992)

Domnívám se, že vhodným ukončením této kapitoly by mohlo být podrobné popsání jednoho dne podle Célestina Freineta, neboť to nám pomůže k utvoření jasně představy, jak to v takové třídě funguje.

„Vyučování začíná u nás již před vchodem do učebny. Děti přicházejí se svou troškou do mlýna. U jedněch je to slohová práce, kterou s dychtivostí chtějí předčítat svým spolužákům; u jiných je to nějaký hmyz nebo nějaká zkamenělina nalezená po cestě; u jiných zase pozorování, která budou sloužit jako podklad pro práci

v přírodopise nebo dějepise. Vstupujeme už do kontaktu se všemi těmito přísliby. To je často náš způsob, jak se vítáme. Potom zpěv, vystřídaný možná, podle okolností, morální úvahou nebo informací občanského charakteru (novinové články, místní události atd.) 120 minut. Potom četba: Dva žáci pečlivě připravili svůj text, který přicházejí číst svým spolužákům. Během této četby spolužáci si volně kreslí na své listy, které jim byly rozdány službou. Rychle se vybírají dvě nejlepší kresby, které budou nalepeny na knihu života třídy (vcelku: 10 minut). Pak přecházíme ke každodennímu nebo téměř každodennímu cvičení: svobodnému textu. Můžete, je-li třeba, vepsat do vašeho rozvrhu hodin: francouzština s následující gramatikou a cvičením slovníku. Sazba a tisk. Dopoledne bude ukončeno. Zbude-li trochu volného času, věnovat jej plánu práce. Odpoledne: Hodina volné práce podle pracovního plánu: modely pro dějepis, přírodopisné pokusy, příprava referátů, počty podle kartotékových lístků. Hodina kontroly výsledků: Děti přicházejí ukázat práci, kterou vykonaly podle svého plánu, z historie, zeměpisu a přírodovědy. Učitel doplňuje. Je to lekce *as posteriori*, která přichází po výzkumu a pokusech dětí. Poslední hodina. Referáty. Bude vám stačit organizovat váš rozvrh podle tohoto obecného schématu, které umožňuje současně dobrou práci kolektivní a nezbytnou práci individuální, aktivitu řízenou učitelem i specifickou aktivitu dětí, během které se učitel spokojuje s tím, že odborně pomáhá a radí. Tato organizace vám umožní velmi snadno: vydávat deník tištěný nebo linografovaný; praktikovat korespondenci; organizovat učebnu – dílnu s minimem nezbytného zařízení: tiskárna, linograf, barvy na kreslení, rytické potřeby, nůžky na drát, pracovní skříňky, váhy, krabice na hmyz, zkumavky atd.; pracovat s pracovními plány; vyvěsit v pondělí nástěnné noviny, na něž děti píší svobodně všechno, co chtějí říci a co se čte v sobotu večer na schůzce družstva (čtyři rubriky): Kritizujeme – Blahopřejeme - Chtěli bychom – Uskutečnili jsme. Tato nová forma školy bude, jsme si tím jisti, řešením zítřka.“ (C. Freinet in Cipro 2002, s. 488, 489)

- V tomto úryvku je uveden termín „svobodný text“. V následující kapitole i v praktické části budu využívat jiných termínů, tj. volný text, volné psaní, svobodné psaní, neboť všechny tyto pojmy mají totožný význam. Často tyto pojmy střídám proto, aby se v textu neobjevoval stále stejný výraz dokola. V odborných publikacích se setkáváme se všemi těmito termíny, ale všechny popisují jedno a to samé.

3. Školní časopis

V této kapitole se zaměřuji již jen na jednu jeho pedagogickou techniku, a to tvorbou školního časopisu. Pracovala jsem s knihou přímo od Célestina Freineta.

3.1. Charakteristika tvorby školního časopisu

- Školní časopisy podle Freineta využívají:

- 1) Volný text jako obsah („le text libre pour le contenu“)
- 2) Školní tisk jako techniku (l'imprimerie à l'école ou le limographe pour la technique“)

Tisíce školních časopisů podle metody Célestina Freineta byly vydány ve Francii i v zahraničí. Metoda a tvorba školních časopisů představuje jednu z hlavních charakteristik nové francouzské pedagogiky, později i zahraniční.

Dítě pocházející z těchto tříd volně píše to, co chce a má potřebu vyjádřit. Dítě se ale nezaměřuje jen na to, co ho zajímá. Píše své myšlenky, pocity, poznámky či své činy. Spontánnost („la spontanité), se kterou žáci píší, můžeme považovat za učební vzorec, který je v metodě Célestina Freineta nezbytným.

„Svobodné vyjádření se zde také může projevit v jiné činnosti. Nemyslím tím teď psaní volných textů ale výběr textů, které budou publikovány ve školním časopise. Text, který je vybrán do časopisu, je zvolen tzv. „ zvednutím ruky“, tedy hlasováním. Spolužáci, kteří hlasují, musí přihlížet nejen na obsah a pravdivost obsahu textu, ale také se zaměřují na pravopis, gramatiku a syntax.“ (překlad Ivany Váňové - Freinet, C. 1957)

3.2. Výhody tvorby školního časopisu

Célestin Freinet si byl vědom toho, že tvorba školního časopisu přináší spoustu výhod. Rozděluje je na výhody pedagogické, psychologické a sociální a ve své knize je podrobně jmenuje a popisuje.

Pedagogické

Výhodou pedagogickou je jistě to, že tato metoda, tvorba volných textů, je již sama o sobě pro žáky motivací. „Všichni chtějí, aby jejich příspěvek byl vybrán do časopisů, a tak se dostal do rukou rodičů a ostatních čtenářů časopisu.“ (doslovný překlad Ivany Váňové - Freinet, C. 1957) Pokud se příspěvek do časopisu neumístí, jeho autor ho může poslat svému dopisovateli, a tak nezůstane nepřečten. Právě toto jsou dva z hlavních důvodů, proč se žáci svým textům tolik věnují.

Konkrétní pedagogické výhody:

- 1) Dominující výhodou školního časopisu je vzdělávací metoda mateřského jazyka. Díky přirozené metodě volných textů si žák musí dát pozor nejen na gramatiku. Ke gramatickému zdokonalování napomáhá také čtení, které je při této metodě též nezbytné. Nelze totiž psát o nějakém tématu, o kterém žáci nemají dostatek informací. V první řadě tedy musí danou problematiku nastudovat, načíst.
- 2) Další výhodou je samotná meziškolní výměna, ke které jsou vytvořené texty dále použity. Zde si žák zlepšuje své komunikační dovednosti, a to jak svými texty, tak i texty svého dopisovatele, kterými se může inspirovat.
- 3) „Školní časopis je jakési otevřené okno práci a životu. V první řadě formuje osobnost žáků. Každý žák se učí pracovat s informacemi, sám rozhoduje, které do textu použije a které ne a tím prohlubuje svou samostatnost, nezávislost a zodpovědnost za svůj text.“ (doslovný překlad Ivany Váňové - Freinet, C. 1957) Cenným přínosem je také samotný přísun nových informací o světě a životu kolem nás.
- 4) Školní časopisy jsou také živoucími archivy tříd. („Le journal scolaire – c’est les archives vivantes de la classe.“) Všechny třídní události, které byly zapsány do třídních či školních časopisů, zůstanou nezapomenuty.
- 5) „Díky textům může vzniknout spousta zajímavých hodin, počínaje diktátem, gramatickým cvičením, dále také například v oblasti občanské výchovy, tzv. „leçon de morale“, kde mohou řešit určité problémy svého sociálního života a nakonec všemi zajímavostmi světa, na kterých se může vystavět hodina vlastivědy, zeměpisu, dějepisu, přírodopisu atd.“ (doslovný překlad Ivany Váňové - Freinet, C. 1957)

- 6) Freinet v pedagogických výhodách také zmiňuje grafologii, díky níž může poznat své žáky. Grafologie je věda zabývající se studiem osobnosti žáka z jeho psaného písma. Nejen z obsahu žákových textů, ale také ze samotného písma, může učitel mnohé vyčíst.
- 7) Vytvořený školní časopis je výsledek dobře odvedené práce. A dobře odvedená práce je zas odrazem rovnováhy, koncentrace, cenných zvyků a pravidel ve třídě. „Všechny děti chtějí, aby byl jejich časopis co nejhezčí a vědí, že pro to musí mnohé udělat. Nejen, že musí do časopisu něco napsat, ale také musí spolupracovat s ostatními dětmi, dodržovat domluvená pravidla apod.“ (doslovný překlad Ivany Váňové - Freinet, C. 1957)
- 8) Časopis nabízí získání spousty nových zkušeností. Prakticky je potřeba se naučit redakci, gramatiku písma, počtu, vědám a historie.
  - Školní časopis je ideální motivací pro metodu volného psaní, nejlepším cvičením dovedností redakce, písma a gramatiky.
  - Texty s rozmanitými obsahy a mimoškolní výměna se zaměřujeme na pohled historický, zeměpisný, vědecký a sociální.
  - Také nesmíme zapomenout na kvalitu pokroku žáků. Svou čistou a poctivou prací a také hlavně zájmem a chutí pracovat se tak všichni žáci spontánně a nenásilně zdokonalují, získávají nové zkušenosti a vědomosti, ať už z hlediska technického, sociálního či morálního.

Psychologické

2 oblasti:

- Každou činností a nepochybně i tvorbou školního časopisu žák formuje svou osobnost.
- Pro učitele možnost poznat a porozumět psychologii dítěte.

1) Osobnost dítěte

- a) Každé dítě je individuum – jeho rodina, město či ulice má své normy, z čehož vychází odlišné kulturní zvyklosti, potřeby, morálka... „Musíme počítat s tím, že dítě do třídy přichází se svými pocity, očekáváním, starostmi, potřebami,

- b) Svobodné vyjádření dítěte („l'expression libre de l'enfant“)
- c) Psychické uvolnění („la libération psychique“)
- d) Tvořivá práce (le travail productif“)

2) Školní časopis sloužící k poznání dítěte

„Volný text a vůbec celá práce se školním časopisem nám nabízí úzký kontakt s dětmi. Učitel, který ve své třídě realizuje tvorbu školního časopisu, snadno a lépe poznává své žáky.“ (doslovný překlad Ivany Váňové - Freinet, C. 1957) Slouží mu k tomu všechny vytvořené texty a také práce jednotlivců na časopisu. Vidí, které děti jsou schopné spolupracovat, které mají raději řídicí funkci atd. Na základě těchto poznatků pak může mnohé ovlivnit.

Sociální

- 1) Tvorba školního časopisu je týmová práce („un travail d'équipe“), která žáky připravuje na sociální spolupráci („la coopération sociale des enfants“).
  - Ve třídě jsou při tvorbě školního časopisu i samotného tisku vytvořeny jednotlivé role. Tyto role a činnost jednotlivců mají svá pravidla, podle kterých se řídí. Každý musí svou roli plnit správně a naplno. Pokud některý žák nedodržuje svá pravidla, může to negativně dopadnout na celkové fungování a vytvoření školního časopisu.
  - „Práce každého žáka je součástí celku. I když výsledná podoba časopisu je prací skupiny, třídy, přesto je práce jedince její důležitou součástí. Proto by všichni žáci měli využít píli, pozornost a dovést tak svou práci k dokonalosti.“ (doslovný překlad Ivany Váňové - Freinet, C. 1957)
  - Při tvorbě časopisu musí všichni spolupracovat, navzájem si pomáhat a tím lze do jisté míry ovlivnit klima ve třídě.

- Všechny činnosti, které mohou být časopisu prospěšné či naopak, musí být schváleny žáky jako celku.
  - „Etapy tohoto procesu a procesu vydávání časopisu připravují žáky na sociální zodpovědnost.“ (doslovný překlad Ivany Váňové - Freinet, C. 1957)
- Prodej časopisu mají na starost také samy děti a tím se učí zacházet a pracovat s penězi.

2) Školní časopis vyžaduje spolupráci školy („la coopération scolaire“).

- Freinet říká, že celá škola se musí podílet a pozitivně ovlivňovat vydávání časopisu. Jedině tak může být jeho fungování co možná nejlepší.
- Také nezapomíná zmínit možnou spolupráci škol, která může být školnímu časopisu velmi prospěšná. Jednotlivé školy se navzájem mohou inspirovat a radit si.

3) Školní časopis je nejsnadnějším řešením kontaktu školy s rodiči („la liaison École-Parents“).

- Přes školní časopis se rodiče mohou dozvědět důležité informace a zajímavosti o škole svého dítěte, o jejích akcích, plánech, ale také například o jednotlivých učitelích z různých anket či rozhovorů.

3.3. Realizace školního časopisu

Všechny informace z této podkapitoly jsem čerpala z francouzské knihy napsané Célestinem Freinetem, která se jmenuje *Journal scolaire* (Školní časopis). Všechny jsou tedy autentické a popisují nám, jak Freinet se školním časopisem pracoval.

„Naše školní časopisy nejsou ani kopií ani náhražkou časopisů dospělých. Jsou novým produktem, který se řídí svými normami a zákony.“ (doslovný překlad Ivany Váňové - Freinet, C. 1957)

Jak školní časopis realizovat?

a) Originální, rukopisný časopis („le journal manuscrit“)

- Do časopisu je použita originální forma žakových textů, které jsou okopírované.
- Při kopírování vznikne více kopií. Jedna kopie putující do časopisu, druhá kopie, která skončí v tzv. „Livre de vie de l'enfant“ , neboli „ Kniha života dítěte“ a poslední kopie, která bude moci být použita ke korespondenci.

Vytvoření kopií svého textu není jen jakýsi „úkol“. Je to kolektivní práce a navíc se tak každé dítě účastní umění kopírování.

„Jestliže je ve třídě 20 žáků, vznikne časopis o 20 stránkách.“ (doslovný překlad Ivany Váňové - Freinet, C. 1957) Žákům je poskytnut dostatek času pro dodělání detailů ve svých textech, ilustracích. Na konci měsíce je nutné, aby vytvořili a společně vybrali ilustraci na obal časopisu. Po splnění tohoto posledního úkolu nebrání nic tomu, aby časopis mohl být vydán („Le journal sera prêté à partir“). Z nepoužitých obrázků na obal časopisu může vzniknout zajímavé ilustrované album, které později poslouží k výměně s jinou školou („les échanges interscolaires“).

b) Technika linorytu („premiér perfectionnement technique – la linogravure“)

Linorytina může časopis mnohdy a snadno oživit. Tato metoda je ideální například pro ilustraci přední a zadní strany časopisu.

„Linorytem rozumíme techniky tisku z výšky, které využívají principu tisku neodřezaných nebo neodrytých ploch.“ (<http://cs.wikipedia.org/wiki/Linoryt>) Tiskařská barva se válečkem nanáší na vystouplé plochy a z nich se silným přitlakem přenáší na navlhčený grafický či jiný papír s velkým podílem vláken.

c) Hektografie („le journal polycopié“)

Hektografie je rozmnožovací technika, při které se vrstva anilinové barvy přenášela z papíru na plochu s želatino-glycerinovou vrstvou, z níž se po nasycení barvy tisklo. Výhodou této techniky je její rychlost. Během okamžiku může být vytvořeno 5é až 100 kopií.

„Když byl text hotový, originál se použil k hektografii a tím se daná stránka měnila dle žákových představ, neboť žák může ovlivnit sytost barvy a také samotnou barvu. Tisk tak může být černobílý i barevný.“ (doslovný překlad Ivany Váňové - Freinet, C. 1957)

d) Litografie („le journal limographié“)

Litograf se používá pro dlouhé texty a obrázky a představuje nádherný doplněk tisku. Princip litografie je odlišný. Pomocí pilníku nebo psacího stroje se proděrovává speciální papír – šablona. K dosažení 2 až 3 barev je potřeba 2 až 3 překryvných tahů.

e) Tiskařství („le journal imprimé“)

Prezentace školního časopisu

- Samotná prezentace časopisů je také podřízena několika pravidlům. K maximální dokonalosti vzhledu časopisu se Célestin Freinet řídil následujícími faktory.

1. „Časopis musí být tištěný.“ (doslovný překlad Ivany Váňové - Freinet, C. 1957)
2. Texty musí být správně rozvrženy, tzn. v počtu linek, řádků na jednotlivých stránkách by neměl být příliš veliký rozdíl.
  - „Text je tak trochu jako umělecký obraz.“ (doslovný překlad Ivany Váňové - Freinet, C. 1957) Proto ani zde nezapomíná vyjmenovat určitá pravidla.
    - a) Písmo je dobře čitelné (velikost 12 optimální)
    - b) Nadpis je hůlkovým písmem.
    - c) Text je ve stejném řádkování. Mezi zbylým bílým prostorem nad textem a pod textem by neměl být veliký rozdíl.
    - d) Pokud je to možné, k textu připojíme černobílý či barevný obrázek. (Freinet, C. 1957)
3. Pozornost musíme také věnovat celkovému rozvržení stránky – umístění textu, obrázku.

4. Text musí být dokonalý a bez chyb.

5. „Časopis je ilustrovaný.“ (doslovný překlad Ivany Váňové - Freinet, C. 1957)

Tvorba školního časopisu podle stupně

Mateřské třídy

- Vznikají zde nejkrásnější a nejoriginálnější školní časopisy.
- Díky této metodě vyprávějí děti svůj život a to i bez dovednosti psát.
- Vybere se nějaký text, který se líbí všem a ten se vyvěsí na tabuli.
  - Děti ho mohou kopírovat, ilustrovat, a tak spontánně vytvoří jedinečné dílo, které může být vybráno do časopisu či také může být využito k meziškolní korespondenci, anebo se založí do tzv. alba dítěte.

Třídy základních škol

- V této úrovni je časopis nejpreciznější.
- Dítě tohoto věku se začíná zajímat o svět, o kterém chce psát a co nejvíce se o něm dozvědět.
- V neposlední řadě se také začíná hodně zajímat o život svého či svých dopisovatelů.

Třídy středních škol

- Školní časopisy, které jsou tvořeny v tomto věku, nabízí zcela novou úroveň.
- Texty těchto žáků se nejvíce přibližují textům dospělých jen s tím rozdílem, že dětské práce jsou především afektivní a práce dospělých objektivní.

Informace o školním časopise podle Célestina Freineta v dnešní době budou podrobně popsány v počátku praktické části.

4. Školní časopis v České republice

Od začátku této diplomové práce zmiňuji, že v českém školství se s pedagogikou Célestina Freineta nesetkáváme a že ani o ní pojednávající literární zdroje nejsou dostačující. Přesto je na českých školách hojně zastoupena tvorba školních časopisů, což je právě jednou z jeho hlavních technik. Nakolik jsou tyto časopisy shodné se školními časopisy dle Freineta je polemizující a já se v této kapitole pokusím najít určité společné rysy nebo naopak takové, které se navzájem neshodují.

Na internetu se mi podařilo najít verzi útlé knížky nazvané „Jak se dělá školní časopis aneb Školní časopisy pod lupou“, kterou v roce 1998 vydala Základní škola Mendelova v Karviné – Hranicích. Autorům se při jejím vzniku dostalo do rukou nespočet již vycházejících školních časopisů, a proto je pro mě hlavním literárním zdrojem. Dále jsem pracovala s cd Moderní vyučování III. Freinet 2005, kde je velmi podrobně popsáno, jak s časopisem pracovat, jakých chyb se vyvarovat apod.

4.1. Výhody a nevýhody školních časopisů

I čeští pedagogové, kteří se do vydávání školních časopisů pustili, si jsou vědomi, že tato práce přináší jistá pozitiva. Následující výběr je s freinetovským pojetím jistě shodný a některé výhody jsou zde dokonce navíc.

- Celistvý rozvoj osobnosti dítěte

- Zdravá tvořivá atmosféra školy

Autoři již zmíněné publikace to vysvětlují takto: „Tím, že je časopis tvořen samotnými žáky pro žáky, se na škole buduje zdravá tvořivá atmosféra, posiluje se soudržnost všech žáků, jejich hrdost na jejich školu i pocit ztotožnění se s jejími pozitivními cíly.“ (ZŠ Mendelova, 1998)

- Poučný a vzdělávací cíl

Úkolem školního časopisu není jen pobavit, potěšit a zaujmout, ale také poučit a vzdělávat. „Mezi nejrůznějšími příspěvky se v něm mohou objevit i články o aktuálních problémech, s nimiž se děti potýkají (kouření, drogy, násilí, šikana, kriminalita), jejichž osvětlování a řešení přímo ve vyučovacím

procesu mohou žáci někdy pociťovat jako nepříjemné poučování a memorování.“ (Mendelova, 1998)

- Didaktický projekt

„Pokud se na vytváření časopisu podílejí především žáci, může být i zajímavým didaktickým projektem. Z tohoto pohledu je redakce časopisu vlastně studijní skupina, ve které probíhají obdobné procesy jako v průběhu skupinového vyučování.“ (cd Moderní vyučování III. Freinet 2005)

- Využití určitých příspěvků v jiných předmětech

Nejčastěji se v českých školách s dětskými výtvary dále pracuje v hodině čtení, psaní.

- Zdroj informací o škole

Školní časopis se může stát zdrojem informací o každodenním životě školy, o všech školních akcích apod. Tímto způsobem jsou rodiče a vůbec všichni čtenáři se školou v bližším kontaktu.

- Zdroj informací o dětech

V časopise se mohou vyskytnout takové články, které učitelům či rodičům prozrazují zájmy, potřeby ale také potíže a problémy jejich dětí.

Díky jednotlivým příspěvkům v časopise může také učitel objevit specifické schopnosti dětí, případně literární či výtvarný talent. Takové schopnosti a dovednosti lze dále nenásilně a smysluplně rozvíjet.

- Zpětná vazba pro učitele

„Pedagogové a ostatní zaměstnanci školy se v časopise mohou dozvědět mnoho o tom, jak je jejich žáci vnímají a jak přijímají jejich práci. A naopak prostřednictvím nejrůznějších anket a rozhovorů se zase stávají svým žákům bližšími.“ (ZŠ Mendelova, 1998)

- Spolupráce s ostatními školami

Velmi inspirativní se stává výměna školních časopisů mezi jednotlivými školami. A kromě samotné výměny by se školy neměly bát setkávat a spolupracovat ještě aktivněji. „Setkání tvůrců školních časopisů z řad žáků i pedagogů (spojené s výstavkou svých či jinak získaných školních časopisů)

jsou vždy velmi přínosná a na místní úrovni celkem snadno zorganizovatelná. (ZŠ Mendelova, 1998)

- Práce s počítačem

V dnešní době se k tvorbě školních časopisů velmi často využívají počítače, a proto tuto výhodu nesmím zapomenout zmínit. Tím, že žáci své příspěvky přepisují na počítači a vkládají do nich různé obrázky, učí se s ním pracovat a své technické dovednosti tak zdokonalují. V cd Moderní vyučování III. Freinet 2005 se můžeme dozvědět, jaký je nejlepší formát souboru, vhodný styl písma pro nadpis, popisu k fotografiím, dále typografická pravidla apod. Já osobně se ale domnívám, že jakýkoliv příspěvek do časopisu je žákovo dílo, které chce mít podle svých představ. Proto mi takováto pravidla nepřijdou zcela nezbytná.

Na druhou stranu jsem objevila i taková pravidla a taktiky, které se s tvorbou školního časopisu podle Célestina Freineta vylučují. Jde především o to, kdo a čím do časopisu přispívá a že se časopis či jednotlivé články využívají k různým soutěžím.

- Do časopisu nepřispívají všichni žáci

Jak jsem pochopila, příspěvky jsou do časopisu vybírány, a proto může nastat, že díla některých žáků se tam nikdy neukáží. Jak jsem již psala v předchozí kapitole, Freinet říká: „Jestliže je ve třídě 20 žáků, vznikne časopis o 20 stránkách.“ (Freinet, C. 1957) Nepochybně je problematické použít všechny příspěvky, které vzniknou, když se již jedná o školní časopis a ne pouze o časopis třídní. Ale i tak by se mělo nějakým způsobem zajistit, aby do časopisu nepublikovali převážně stále stejní žáci. V publikaci „Jak se dělá školní časopis“ se dozvídáme, že nejlepším řešením je vytvoření schránky školního časopisu, která je umístěna na chodbě tak, aby k ní všichni měli přístup. Do této schránky žáci vkládají své příspěvky, ankety, vzkazy, čtenářské soutěže a jiné. „Protože se ve schránce mohou objevovat často i nepoužitelné příspěvky a nápady, je důležité do schránky nahlížet a to použitelné z ní do časopisu využívat.“ (ZŠ Mendelova, 1998) A navíc je zde zmíněno, že nejvíce do časopisu přispívají tzv. redaktoři.

V praktické části, na základě případové studie, je popsáno řešení, jak se postarat o to, aby každý žák do časopisu něčím přispěl.

- Ohodnocení či soutěže na základě vydaných příspěvků v časopise

„Dobře se osvědčují různé soutěže, samozřejmě co nejvíce propagované. Motivující je soutěž o žaka, kterému je otištěno ve školním roce nejvíce příspěvků, soutěž o šťastlivce vylosovaného z žáků, kteří alespoň jednou za rok poskytli svůj příspěvek...“ (ZŠ Mendelova, 1998) Ve spoustě českých škol již existuje soutěž „Psavec školy“, ve které se jednotlivým žákům sčítají body za své články, obrázky atd. Jistě je tato možnost motivací pro ty žáky, kteří jsou v „redaktořině“ zdatní, ale v žádném případě se nedotkne všech žáků. Hrozí, že žákům, kteří do časopisu přispívají výjimečně, se časopis začne vzdalovat a nepochybně se tak vytratí spousta výše zmíněných výhod, které tvorba časopisu může přinášet. A toto se zcela vylučuje se školním časopisem v podání Célestina Freineta.

Jediným přípustným ohodnocením je odměna členům redakční rady, tedy žákům, kteří musejí udělat spoustu práce navíc (např. přepisování cizích příspěvků, sestavování jednotlivých stran, příprava a realizace anket a rozhovorů...). „Těm samozřejmě vzniká logicky nárok na nějaké závěrečné odměny automaticky. Mělo by jim být dále umožněno účastnit se případných pracovních a inspiračních setkání s redaktory z jiných škol, případně s novináři profesionály.“ (ZŠ Mendelova, 1998) Zde bych pouze podotkla, že i zmíněná setkání by byla velmi inspirativní pro všechny žáky.

- Celostátní soutěž školních časopisů FREINET

V roce 2003 proběhlo 1. kolo celostátní soutěže pod jménem Freinet. Název této soutěže je poněkud zavádějící, neboť se školními časopisy podle Célestina Freineta toho nemá příliš společného. Jak nám uvádí jeden zdroj, původní záměr soutěže byl následující. „Účastníci soutěže získají přehled o jiných vydavatelích takovýchto časopisů a budou mít možnost porovnat svou práci s jinými a vzájemně se inspirovat.“ (cd Moderní vyučování III. Freinet 2005) Dále je zde uvedeno, že po třech ročnících vykrytalizovaly i další záměry, jako např. více informovat o Freinetovi a jeho reformních snahách, především projektové výuce. Domnívám se, že z toho je patrné,

že informovanost o pedagogice Célestina Freineta nebyla nikterak rozsáhlá, a že existuje spousta škol, která začínala s tvorbou školního časopisu bez znalosti této techniky právě od tohoto pedagoga.

- Výběr členů redakční rady

Na každé škole vzniká jakási redakční rada, kde by se měli objevit žáci s různými zájmy a předpoklady. „K tomu by mělo přispět i směřování konkursu. Je možné uspořádat „konkurs široký“, kde se kterýkoli jeho účastník také vyjádří, jaký časopis by právě on chtěl spoluutvářet a proč, a co by v časopise sám dělal. Nebo se dá přichystat „konkurs úzký“, ve kterém se hledají již redaktori konkrétních dovedností a zájmů (např. schopný kreslíř či možný autor komiksu, tvůrce lušťovek a kvízů, sportovní redaktor, fotograf, počítačový znalec apod.).“ (ZŠ Mendelova, 1998) V jiném zdroji nacházím funkce, jako jsou šéfredaktor, vedoucí rubrik, pod nimi jsou pak jednotliví redaktori, dále grafik, fotograf, korektor, případně webmaster a další. Už jen fakt, že členové rady zůstávají ve své funkci po celý rok a možná i déle, není ideální. Na škole Célestina Freineta, kde probíhala má případová studie, se vybírají členové rady před každým následujícím číslem časopisu. Tím se zaručí, že všichni žáci, bez ohledu na jejich dovednosti, mají stejnou možnost a práva na to stát se členem redakční rady. Dále je zde kladen veliký důraz také na to, aby jeden žák nepracoval stále na jedné věci – př. komiksu, ale aby do každého čísla časopisu přispěl něčím jiným. Právě tak si žáci mohou procvičovat všechny činnosti a dovednosti – psaní, kreslení, tvoření anket, kvízů atd.

4.2. Zajímavé nápady a pomůcky

- Schránka

O schránce jsem se již zmínila. Je umístěna na nějakém viditelném místě ve škole a žáci do ní vkládají všechny své příspěvky, které by chtěli otisknout v časopise. Bohužel, nemohou být použity všechny práce, a tak se postupně třídí a vyřazují, což hodnotím jako velkou nevýhodu až chybu.

- Nástěnka

Ve škole může být vytvořena nástěnka, která slouží pouze školnímu časopisu. „Mohou se na ní objevovat aktuální vzkazy a výzvy pro čtenáře časopisu, po určitém čase třeba správné odpovědi na nějaký kvíz ze školního časopisu či vylosování (odměnu získávající) čtenáře z nějaké soutěže.“ (ZŠ Mendelova, 1998) Myslím si, že dobrým nápadem je, aby na nástěnce byly umístěny i příspěvky, které do časopisu nebyly vybrány.

- Schůzky

Jistě je velmi cenné a přínosné konání schůzek redakční rady. Zde mohou diskutovat o tom, co je potřeba zlepšit, změnit, dále dohodnout, kdo a na čem bude v daném čísle pracovat a také si upřesnit termín odevzdání.

- Ankety

Formou ankety se obsah časopisu může přizpůsobit svým čtenářům. Anketu může někdo provádět v jednotlivých třídách či může být umístěna na nástěnce, kam žáci rovnou píšou své odpovědi. Ankety se mohou zaměřit na to, co čtenářům v časopisu chybí, co se jim líbí nejvíce atd.

- Internet a e-mail

V dnešní době může při komunikaci dobře pomoci internet a e-mail. „Všechny nové informace lze rozesílat formou e-mailové konference celé redakci.“ (cd Moderní vyučování III. Freinet 2005) Internet může posloužit také k vytvoření internetové verze školního časopisu. Touto verzí časopis získává nové čtenáře mimo školní komunitu. Na internetu poté může vzniknout archiv všech vytvořených časopisů, které budou kdykoliv k dispozici k nahlédnutí.

4.3. Obsah a uspořádání časopisu

„Školní časopisy mohou být takové, jaké si jejich tvůrci sami usmyslí, takové, pro jejichž tvorbu jsou k dispozici prostředky a pomocníci, ale především takové, pro jaké si jejich tvůrci dokáží najít čas.“ Z mého hlediska je právě tato následující věta pro práci se školním časopisem nejdůležitější. „V jeho obsahu by mělo být co nejvíce původních žakovských příspěvků.“ (ZŠ Mendelova, 1998) Časopis by měl být obsahově

vyvážený, pestrý a poučný. V příspěvcích se mohou objevit zajímavé informace, názory a komentáře o škole či jakémkoliv zajímavém tématu. Dále často žáci píší skutečné i vymyšlené příběhy, uskutečňují rozhovory s učiteli, jinými žáky nebo také s někým z obce, př. starostou apod. Čtenářům jsou dále nabídnuty nejrůznější testy, hádanky, křížovky a soutěže o ceny, v neposlední řadě recepty, básně nebo omalovánky pro nejmenší čtenáře. „Ve školních časopisech by ale také neměly chybět sportovní i jiné výsledky žáků školy, vlastní lušťovky či verše, humor, obrázky nebo třeba komiksy, horoskopy, inzeráty, vzkazy, přílohy... Prostě a jednoduše vše, co si přejí nejen samotní tvůrci časopisu, ale především jeho čtenáři.“ (ZŠ Mendelova, 1998)

Velmi důležité je také uspořádání školního časopisu, neboť i to je znakem dobré či špatné úrovně. Řazení vzniklých příspěvků podléhá nepsaným, ale dobře známým pravidlům, jako je např. V přední části časopisu se objevují články vztahující se ke své škole a okolí, rozhovory a ankety, naopak lušťovky, kvízy, vtipy by měly být umístěny na konci časopisu... Ani umístění textu na stránku není snadná záležitost, protože nejde vždy zaplnit celou její plochu. Žáci si při takové situaci mohou pomoci tím, že text v závěru dorovnávají nebo doplňují nejrůznějšími obrázky.

Nesmíme dále zapomínat, že obsah v jednotlivém příspěvcích časopisu musí být objektivní, slušný a také gramaticky správný.

K závěru této kapitoly bych ráda použila větu, která je sice velmi stručná, ale zcela vystihuje práci se školním časopisem. „Ideální školní časopis je ten, který se na škole vůbec podařilo vydat a který si našel své čtenáře.“ (ZŠ Mendelova, 1998)

5. Závěr teoretické části

„I když pedagogové neustále zdůrazňují, že v praxi představuje hnutí Célestina Freineta stále jen menšinu učitelstva, nic to nemění na skutečnosti, že např. freinetovská metoda či „Freinetova moderní škola“ našly již své místo v pedagogických slovnících, a že k odkazování se k Freinetovi je běžné u velkého množství učitelů nejen ve Francii, ale dále v Itálii, Španělsku, Belgii, Německu a Rakousku a dále také v Kanadě a v řadě zemí Latinské Ameriky.“ (Štech, S. 1992)

Freinetova pedagogika se hodnotí velmi rozporuplně. Existují ti, co nadšeně podporují Freinetovo úsilí o emancipaci dítěte a jeho techniky a metody při vyučování. Jiní zase kritizují mezery v teoretické výstavbě jejich konceptů nebo i určitou zastaralost a omezenost technik. I přesto se jím dnes spousta českých učitelů inspiruje. Jak jsem v teoretické části zmínila, v České republice není ani jedna moderní škola Célestina Freineta na rozdíl od již známých moderních škol Montessoriovských či Waldorfských.

Podle toho, co jsem se v odborné literatuře o principech a způsobech této moderní školy dozvěděla, mohu říci, že například ve vzdělávacím programu Začít spolu, či programu Národní škola se objevují některé shodné znaky. Ale nejenom v inovativních programech je patrná inspirace Freinetem. Dnes existuje celá řada učitelů, nemohu říci škol, neboť je to otázkou individuální, kteří do svých tříd přinášejí nové metody a techniky, které mohou být freinetovskými ovlivněny. Mohla bych jmenovat ranní kruh, dílny čtení a psaní, výtvarné dílny a jiné. V posledních letech se na českých školách velmi rozšiřuje tvorba třídních nebo školních časopisů.

Právě tvorba školních časopisů byla obsahem jednoho z hlavních cílů teoretické části této diplomové práce. Pomocí odborné literatury, a to nejen zahraniční, se domnívám, že jsem svůj úkol splnila. Mohla jsem tak přiblížit, jak si tuto techniku představoval sám Célestin Freinet, v čem viděl její pozitiva apod. V další kapitole se naopak zaměřuji na tvorbu školních časopisů v naší republice. Zde mi velmi pomohla publikace „Jak se dělá školní časopis aneb Školní časopisy pod lupou“ a CD-ROM „Vydáváme školní časopis - Freinet 2005“, ve kterých se dozvídáme spoustu užitečných rad, které nám mohou být nápomocné k tvorbě a vydávání školních časopisů.

PRAKTICKÁ ČÁST

6. Úvod, cíle, výzkumné otázky a metody praktické části

Úvod

Do praktické části své diplomové práce zařazuji dva pedagogické výzkumy. V její první části se věnuji zahraniční škole, kde jsem žáky, učitele a práci ve vyučování pouze pozorovala. Nejprve se snažím charakterizovat školu a třídu, do které jsem docházela. Při pozorování se zaměřuji hlavně na práci s volnými texty, popisuji, jak a kdy žáci volné texty píší a jakým způsobem s nimi dále pracují. Dále se mé pozorování zaměřuje na tvorbu školního časopisu, což bylo mým hlavním cílem. Podrobně popisuji, jak na této škole funguje vydávání školního časopisu a doufám, že tím mohu mnohé inspirovat.

V druhé části se věnuji české škole, ve které jsem mohla uskutečnit experiment – pokus o vytvoření třídního časopisu. I tuto kapitolu začínám popisem školy a třídy, ve které daný experiment provádím. V této škole jsem strávila více času než ve škole zahraniční, proto je i charakteristika třídy podrobnější. Pro nejpřesnější představu o třídě nezapomínám zmínit její zvyky a každodenní (týdenní) rituály. Poté se již zaměřuji na již zmíněný experiment. Během jednoho týdne jsme se snažili vytvořit tzv. nulté číslo třídního časopisu. Popisuji všechny hodiny, ve kterých jsme se tvorbou časopisu zabývali. Převážně je to pouze jedna hodina denně + výtvarná výchova, kterou jsme využily pro vytvoření přebalu časopisu.

V závěru praktické části se pokouším najít chyby, kterých jsem se dopustila. Zamyslela jsem se také nad tím, zda učitelka, která chce na škole s tvorbou časopisu začít, potřebuje nějaké zvláštní schopnosti a vlastnosti. V neposlední řadě se snažím odpovědět na předem stanovené výzkumné otázky, a to i pro školu českou i zahraniční.

Cíle

- demonstrovat postupy freinetovské školy při technice volného psaní a tvorbě školního časopisu
- zjistit, zda lze na základě volných textů dále vyučovat

- aplikovat techniku volného psaní a tvorbu školního časopisu do české školy
- upozornit na případné chyby, problémy, které mohou nastat se zaváděním této nové techniky

Výzkumné otázky

- pro zahraniční freinetovskou školu:
  - Jakým způsobem žáci pracují na volném psaní?
  - Využívají vzniklé texty k další výuce?
  - Jak funguje tvorba, řízení a vydávání časopisu?
- pro českou školu:
  - Lze zavést volné psaní a tvorbu školního, respektive třídního časopisu do třídy, která s touto technikou nemá žádné zkušenosti?
  - Bude vzniklý třídní časopis tzv. freinetovský?
  - Musí mít učitel, který chce tuto techniku využívat, nějaké zvláštní dovednosti?

Výzkumné metody

P. Gavora definuje výzkum jako „systematický způsob řešení problémů, kterým se rozšiřují hranice vědomostí lidstva. Výzkumem se potvrzují či vyvracejí dosavadní poznatky nebo se získávají nové poznatky.“ (Gavora, P. 2000)

Jiné, užší, vymezení pojmu výzkum nalezneme u F. N. Kerlingera: „Vědecký výzkum je systematické, kontrolované, empirické a kritické zkoumání hypotetických výroků o předpokládaných vztazích mezi přirozenými jevy.“ (Kerlinger, F.N. 1972)

„Pokud uvažujeme o vědeckém výzkumu v pedagogice, lze jej vymezit jako činnost, při které empirickými metodami zkoumáme (ověřujeme) platnost hypotéz o vztazích mezi pedagogickými jevy.“ (Chráška, M. 2006)

Výzkumné metody můžeme rozdělit na metody kvalitativní a metody kvantitativní. Úkolem kvantitativním metod je potvrdit a nalézt fakta, příklady a úkolem kvalitativního výzkumu je spíše porozumět a vysvětlit celek.

K praktické části své diplomové práce jsem využila pouze metody kvalitativní, a to metodu pozorování a experiment.

Pozorování

„Metoda pozorování je v pedagogickém výzkumu zřejmě nejčastěji používaným postupem, poněvadž se používá nejen samostatně ale velmi často též doprovází jiné výzkumné metody. Pozorování lze charakterizovat jako sledování činnosti pedagogů a žáků jako subjektů výchovně-vzdělávacího procesu prostřednictvím pozorovatelných projevů jejich činnosti.“ (Maňák, J. + kol. 1994)

Pozorování musí být systematické a předem naplánované. Pozorovatel přesně ví, co má sledovat, předvídá výsledky, které v závěru svého pozorování buď potvrdí či vyvrátí. Důležitými vlastnostmi pozorování jsou jeho **validita a reliabilita**.

„Pozorování je validní tehdy, jestliže pozorujeme skutečně to, co pozorovat máme.“

„Za realibilní považujeme takové pozorování, které není ve větší míře zatíženo chybami pozorování, tzn. takové pozorování, které spolehlivě a přesně zachycuje určitý jev.“ (Horák, F., Chráska, M. 1989) Reliabilita představuje spíše otázku technickou.

Podle J. Skalkové se v pedagogickém výzkumu uplatňuje několik **základních druhů** pozorování, používaných nejčastěji kombinovaně:

- 1) Přímé x nepřímé pozorování (př. magnetofonové záznamy, videozáznamy...)
- 2) Zjevné x skryté pozorování (jednostranná průzorná stěna, skrytá kamera...)
- 3) Zúčastněné x nezúčastněné pozorování
- 4) Krátkodobé x dlouhodobé pozorování

(Skalková, J. 1983)

Mé pozorování bylo jednoznačně krátkodobé a přímé, dále zjevné, neboť jsem žákům byla představena a bylo jim řečeno, že budu v některých hodinách přítomna, abych viděla, jak pracují. Co se týče účasti, tak jsem pozorovala spíše nezúčastněně. Z povzdálí jsem sledovala a zapisovala vzniklé situace, ke kontaktu a práci s dětmi docházelo pouze tehdy, když ony samy mě do některé situace vtáhly.

Předem jsem neměla připraveny žádné pozorovací archy, jelikož jsem se s pozorovacím objektem setkala poprvé. Zapisovala jsem si důležité okamžiky, řešení žáků a paní učitelky, čas pro určitou činnost apod.

Experiment

„Experiment nebývá vždy jednoznačně chápán a vymezován. Nejobecněji se experimentováním rozumí objevování něčeho nového postupným zkoušením, určitá aktivní činnost, druh praxe, jíž člověk záměrně působí na objekty svého prostředí.“ (Maňák, J. + kol. 1994)

Pro pedagogický experiment je charakteristické, že výzkumník opakuje či mění některé stránky sledované skutečnosti. „To umožňuje poznat příčiny a zvláštnosti pedagogického jevu i podmínky účinnosti pedagogických prostředků (metod, pomůcek, forem).“ (<http://www.andromedia.cz/andra.php?id=468>)

Při realizaci experimentu je velmi důležitý přesný popis objektu experimentu před, během i po zásahu a v plánování experimentu je nepostradatelná **formulace hypotézy**. „Hypotéza vyjadřuje předpoklad o chování zkoumaného objektu za určitých okolností. Orientuje bádání vymezeným směrem a je už proto určitým výběrem činitelů z celého jejich komplexu. Významná je též srovnávací, objevná funkce hypotézy, neboť hypotéza je také činitelem tvůrčí invence, je součástí myšlenkových konstrukcí při řešení zkoumaných problémů.“ (Maňák, J. + kol. 1994)

Při zpracování výsledku experimentu rozlišujeme tzv. prvotní a druhotnou interpretaci. Prvotní interpretace formuluje zjištěné údaje, druhotná interpretace kontroluje závěry prvotní interpretace s teorií. „**Interpretace získaných dat** je sice na jedné straně závěrečnou etapou experimentu, ale na druhé straně průběžně prolíná všechny jeho etapy a do jisté míry je v náznamech přítomna už ve výzkumném plánu a hypotéze.“ (Maňák, J. + kol. 1994)

Na základě svých cílů jsem vyslovila některé předpoklady, které se na konci experimentu buď potvrdily, či vyvrátily. Po každém uplynulém dni jsem si zapisovala výsledky, spolu s některými mými poznámkami. Po dokončení experimentu jsem viděla důležité souvislosti, napadali mě další otázky, proto bych dále v experimentování pokračovala. V dalším experimentu bych použila metody, které se osvědčily a naopak bych pozměnila či hledala příhodnější řešení v situacích, ve kterých vznikl sebemenší

problém. Takto bych pokračovala dále, až bych spolu s dětmi přišla na způsob, jak tvorba třídního časopisu může fungovat nejlépe.

7. Náslechy a praxe

Tato kapitola je věnovaná dvěma školám, které jsem navštěvovala a kde jsem nasbírala cenné zkušenosti. Škola, která je celá oddaná Célestinovi Freinetovi, je v Ženevě a zde jsem absolvovala náslechy. Druhá škola, do které jsem docházela, je v Praze. Tato škola není školou moderní, ale je otevřená novým metodám a postupům. Díky tomu jsem týden mohla pracovat s jednou třídou a zkusit v ní vytvořit školní časopis.

7.1. Moderní škola, Ženeva

Měla jsem možnost navštívit školu, která vyučuje podle Célestina Freineta. Nyní se pokusím tuto školu představit a dále se budu soustředit na jednu třídu, ve které jsem absolvovala týdenní náslechy, ze kterých popíšu hodiny věnované se volnému psaní a jeho využití, zvláště pak tvorbě školního časopisu.

7.1.1. Informace o škole a třídě

Adresa: Rue du Clos 5, Genève 1207, <http://www.ecolemoderne.ch/>

Škola se jmenuje „École Moderne“, neboli Moderní škola a nachází se v Ženevě ve Švýcarsku. Charakteristika této školy je zahrnuta v následující větě, která je uvedena na úvodní stránce webové stránky školy. Zní takto: „*L'école moderne est une école qui apprend à l'enfant l'autonomie et la responsabilité.*“ V překladu to znamená, že: „Moderní škola je škola, která učí děti samostatnosti a zodpovědnosti.“ Ke svému působení a práci s dětmi tato škola využívá následující hesla: „*interaction, créativité, travail individualisé, correspondance, journal d'école, conseil de classe et d'école, textes libres, recherches individuelles, cahier de vie, atelier d'expression artistique, plan de travail*“. Po mém překladu to mohu interpretovat jako: interakce, kreativita, individuální práce, korespondence, školní časopis, třídní a školní rada, volné texty,

výzkumy jednotlivců, deník, umělecký ateliér, pracovní plán. V neposlední řadě bych také zmínila hodnoty, o které se škola opírá. Přesně zní takto, kde v závorce je můj překlad:

- *le respect de soi et d'autrui* (respekt ze sebe sama i z ostatních)
- *la coopération* (spolupráce)
- *l'entraide* (vzájemná pomoc)
- *l'épanouissement* (rozvoj)
- *la créativité* (kreativita)
- *le projet personnalisé* (vlastní projekt)

Tato škola je velmi malá, čítá pouze tři třídy. Ve třídách nejsou všechny děti stejně staré, je to zde rozděleno následovně: 1. třída, ve které jsou ti nejmladší žáci, pro nás spíše představuje školu mateřskou. Dochází do ní žáci ve věku od 4 do 6 let. Dále je tu třída, ve které jsou promíchány děti shodující se s věkem 1., 2., 3. ročníku základní školy. A poslední, třetí třídu zastupují žáci ze 4., 5. a 6. ročníku základní školy. Na každou třídu připadá jedna paní učitelka a navíc do školy dochází učitelka, která má na starost tvorbu školního časopisu. O tomto tématu se více rozepteší v podkapitole Školní časopis. Dále je ve škole jeden asistent, který je využit ve třídách jako pomocná síla. Například hlídá žáky, když píše nějaký test, dále na ně dává pozor v době oběda a o přestávkách za ně má také zodpovědnost. Když už jsem zmínila oběd, uvedu, že tato škola nemá jídelnu a ani žáci do jiné jídelny nedocházejí. Funguje to zde tak, že každý den před polednem přijede dodávka s barely plnými jídla a všichni jedí na chodbě, kde jsou rozmístěny stoly s lavicemi.

Je to škola soukromá, proto je zpoplatněna. Jako většina francouzských a švýcarských škol má zcela odlišný týdenní rozvrh, než na který jsme zvyklí v České republice. Školní týden začíná stejně jako u nás v pondělí, ale končí v sobotu s tím, že ve středu je volný den. V pondělí, úterý, čtvrtek a pátek se děti učí od 8:00 do 15:30, v sobotu vyučování probíhá pouze dopoledne.

Ráda bych k této odlišnosti přidala svůj názor:

Když jsem se s tímto rozvrhem setkala poprvé (Paříž 2007), říkala jsem si, že možnost mít volný den ve středu místo soboty nepřináší žádné výhody. Že jsou tak všechny rodiny ochuzeny o celý volný víkend. A navíc touto obměnou volných dnů nastává další problém. Myslím tím to, že děti ve středu zůstávají doma, ale rodiče přesto musí pracovat. Proto se často musí shánět hlídání či dítě pravidelně navštěvuje

tzv. centra aktivit, kde může zůstat celý den. Ale později, když jsem v Paříži začala docházet do jedné základní školy na náslechy, shledala jsem v tom nejen pozitivum, nýbrž nutnost. Jak jsem již zmínila, žáci francouzských i švýcarských škol zůstávají i na odpolední vyučování, což se u nás na 1. stupni základní školy téměř nevyskytuje. Proto musím uznat, že po tak dlouhých dvou dnech (po, út), je volný den nejlepším řešením. Vždyť každý víme, jak jsou české děti na konci týdne unavené, ztrácí již koncentraci, soustředěnost. Proto není možné, aby francouzské a švýcarské děti měly vyučování od pondělí do pátku, když denní rozvrh hodin je téměř jednou tak delší než v České republice.

Škola dále nabízí možnost odpoledního vyučování, a to každý den od 15:30 do 18:00. Během této doby fungují dva ateliéry. Jedním je tzv. *Atelier de création*, což by se dalo přeložit jako tvůrčí ateliér a druhým je tzv. *Atelier théâtre*, který představuje divadelní ateliér. Mnoho dětí tyto ateliéry navštěvuje, protože jejich rodiče jsou po skončení školního dne stále v práci.

Náslechová třída

Ve třídě, kterou jsem mohla pozorovat, je dohromady 11 dětí, z nichž pouze dvě jsou dívky. Je to třída s nejstaršími žáky, jsou tu tedy žáci shodující se s věkem 4., 5., 6. ročníku základní školy v ČR. Rozmístění lavic není zcela tradiční (Příloha č. 3) a podle mého názoru není ideální. Jistě ne pro ty, kteří sedí například na č.2 a 3, jelikož se na učitelku musí otáčet skoro celým tělem. Na druhou stranu se toto rozmístění stává výhodou v okamžiku, kdy žáci začínají pracovat ve skupinách. Tím, že jsou lavice napojené k sobě, je nabídnut dostačující prostor pro všechny ze skupiny a navíc jsou skupiny již vytvořené.

7.1.2. Tvorba volných textů

Na této škole a jistě ve všech ostatních, které vyučují ve freinetovském stylu, je volné psaní jednou z hlavních metod. Žáci se tak velmi zdokonalují ve své písemné formě, cvičí svou představivost, fantazii ale i paměť a v neposlední řadě se díky volnému psaní mohou dozvědět spoustu nových či zajímavých informací.

Na hodiny volného psaní jsem do této třídy docházela jeden týden. V rozvrhu hodin mají volné psaní v pondělí, úterý, v pátek a ve čtvrtek se tato hodina mění v tvorbu

školního časopisu, která ale s volným psaním nepochybně souvisí. Každé pondělí žáci vytvoří jeden volný text, se kterým se pracuje po zbytek celého týdne. Všichni žáci mají svůj tzv. Cahier de textes libres, neboli „Sešit volných textů“. Do tohoto sešitu žák přepisuje všechny své již vytvořené a opravené texty. Každý text má svou dvojstránku, kde na jedné stránce je obsah a na druhé stránce je obrázek, který s daným textem koresponduje. Opravu volných textů má na starost paní učitelka a provede ji vždy ve čtvrtek, kdy děti mají místo volného psaní tvorbu školního časopisu. Na tuto činnost totiž do školy dochází jiná paní učitelka, která školní časopis vede. V pátek již děti dostanou opravené texty a mohou je tak přepsat do svých sešitů s volnými texty.

Nyní se pokusím popsat všechny hodiny, ve kterých je vyučování zaměřeno na volné texty. Nejprve popíši hodiny z pondělí, úterý a pátku. Čtvrteční hodiny, kdy se pracuje na školním časopisu, budou popsány v další, samostatné kapitole. Jednak i zde na škole představují samostatnou jednotku a druhým důvodem, proč školní časopis rozdělují, je ten, že jsem čtvrtečních hodin viděla více než jen jednu. Po souvislém týdenním náslechu jsem do školy pravidelně docházela právě na tyto, již zmíněné, čtvrteční hodiny.

Pondělí:

Každé pondělní dopoledne žáci pracují na volném psaní. Danou hodinu bych mohla rozdělit na 3-4 etapy, které zde podrobně vykreslím. První etapou bylo, mohla bych říci, uvedení do tématu. Druhou etapou samotná tvorba volného textu, tj. individuální práce. Oproti tomu třetí etapou byla práce skupinová, která zahrnuje interpretaci vytvořených textů spolu se zachycením jejich obsahů v podobě obrázku na tabuli. Poslední etapou je pak bodování a vyhodnocení.

1. Etapa:

Na začátku vyučování děti zrekapitulovaly, myslím si, že hlavně kvůli mně, co to vlastně volné psaní je. Co všechno může být volný text, co všechno do něho můžeme použít. Odpovědi byly následující: Báseň, písnička, reportáž, pravdivé i smyšlené příběhy, nějaké resumé a tak dále. Zde jsem se setkala s tím, že ve třídě jsou dva až tři žáci, kteří jsou aktivní a nedávají prostor ostatním žákům. Paní učitelka si toho je samozřejmě také vědoma, a proto po pár odpovědích těchto jedinců začíná vyvolávat i ostatní. Většina dětí zná správné odpovědi, ale zřejmě se často stává, že ti aktivci odpovídají jako první, aniž by k tomu byli vyzváni či se hlásili o slovo.

2. Etapa:

Dále žáci od paní učitelky dostali pokyn, aby si promysleli, o čem bude jejich dnešní volný text, a na papír pak zapsali jeho název. Většina dětí již má z domova promyšlené, o čem bude jejich další volný text, a tak na toto nepotřebují moc času. Každý pak svůj název interpretuje. Pro ukázkou zde uvedu několik vzniklých názvů.

„Le cheval magic (Kouzelný kůň)“

„Mon week-end (Můj víkend)“

„Les poissons d'oré (Zlaté ryby)“

„Le chat Pauté (Kočka jménem Pauté)“

„Le film Moi, moche et méchant (Film Já škaredý a zlý)“

Po představení všech názvů vzniká prostor pro samotnou tvorbu volného textu. Učitelka dětem nabízí limit půl hodiny a ony souhlasí. Po minutě je ale práce zastavena. Učitelka říká, aby všichni přestali psát, položili tužku a vyzývá tři až čtyři žáky, kteří by chtěli přečíst to, co doposud napsali. Po této krátké interpretaci pokračují v psaní, však po další minutě je práce opět pozastavena. Druhá pauza vypadá naprosto stejně jako první, tzn. čtyři jiné děti přečtou svůj kousek volného textu, a pak se může v tvorbě zase pokračovat. Do konce zadaného limitu již práce přerušena není.

Na konci hodiny jsem se paní učitelky ptala, proč práci 2x přerušila a nechala děti číst tak krátký úsek. Dostalo se mi takové odpovědi, že pauzy slouží jako inspirace ostatním dětem. Spousta žáků má problém s rozepsáním, a právě proto nechává číst některé začátky volných textů. I když nikdo nemá stejný námět, jiné úryvky jistě mohou být mnohým nápomocné a to mi při práci s volnými texty přijde velmi prospěšné.

3. Etapa:

Po vypršení půlhodinového limitu všichni žáci dokončují své volné texty a hotové je pokládají na stůl, který je před tabulí. Normálně slouží paní učitelce, ale při této části hodiny za ním usedne jeden ze žáků. Ve 3. etapě, jak jsem již zmínila, jde o interpretaci spolu se zakreslením jejich obsahů na tabuli. Ve třídě jsou již předem rozdělené role, které jsou při této činnosti potřebné. V první řadě je to kreslíř, který jde k tabuli a během prezentace jednotlivých volných textů tam zakresluje příslušné obrázky. Další roli má žák, kterému v tuto chvíli patří učitelčin stůl. On je, dalo by se říci, moderátor celého následujícího procesu. Vyzývá postupně všechny žáky, aby předstoupili před třídu. Podává jim jejich texty, aby je mohli přečíst a po interpretaci vede diskuzi

s ostatními žáky. Během této diskuze se mohou všichni vyjádřit k danému textu, zda by něco pochválili, nebo zda něco nepochopili apod. V tomto momentu dostává slovo i paní učitelka, která jinak do dění 3. etapy nezasahuje. Většinou upozorňuje žáky, kde například udělali chybu z hlediska jazykového, ale také zde hodnotí individuální pokrok žáků, což může srovnat s minulým volným psaním. Posledními, kdo svůj text prezentuje, jsou právě zmínění žáci, kteří jsou v rolích někým dobrovolně vystřídáni. V závěru této etapy ještě jednou kreslí předstupuje před tabulí, kde jsou vytvořené obrázky, s jejichž pomocí všechny texty stručně rekapituluje.

Tato činnost mi přišla velice efektivní. V první řadě se žáci seznámí se všemi vytvořenými texty, ale především tato činnost vyžaduje pozornost všech, neboť bezprostředně po přečtení budou rozhodovat o tom, který text je nejlepší a tím pádem použitelný do školního časopisu. Zakreslování je dobrou pomůckou k rekapitulaci textů a v závěru k připomenutí, o čem vlastně daný text byl.

4. Etapa:

Poslední částí volného psaní je bodování vzniklých prací a závěrečné vyhodnocení. Tuto činnost již vede paní učitelka. Jediným pravidlem bodování je, že žáci nesmí dát bod svému textu. Jinak mohou dát bod každému výtvoru, který se jim líbil s tím, že hlasuje i paní učitelka. Postupně se pozastavují nad všemi pracemi. Učitelka body sčítá a kreslí výsledek zapisuje k danému obrázku. Nakonec se vybere text, který má nejvíce bodů a svým autorem je ještě jednou prezentován. Právě tento text (Příloha č.2, stránka časopisu 8 – La forêt des ténèbres) a vždy ten, který při volném psaní zvítězí, je vybrán do školního časopisu, čemuž se budu věnovat v následující kapitole.

Při tomto volném psaní vyhrály dva texty, jelikož měly shodný počet bodů. V tu chvíli se muselo rozhodnout, který z těchto prací bude vybrán do školního časopisu, protože tam nemůžou být oba dva. To si vzala na starost učitelka, která rozhodla. Svůj výběr zdůvodnila a zeptala se žáka, kterého nevybrala a i ostatních dětí, zda s tím souhlasí.

- Tímto pondělní volné psaní skončilo. Texty si k sobě vzala paní učitelka, aby mohla provést korekturu a popřípadě vymyslet navazující činnost. Opravené texty vrací v pátek, kdy je žáci mohou přepsat do svých sešitů.

Úterý:

Druhý den se pomocí jednoho volného textu vyučovalo, respektive procvičovala se již naučená látka. Paní učitelka doma vybrala jeden z vytvořených textů a to tak, aby co nejvíce odpovídal jejím požadavkům k následné práci ve třídě. Po překladu této části textu ztrácí obsah svou pedagogickou funkci, proto je zbytečné, abych ho zde prezentovala. Pokusím se tedy alespoň přiblížit průběh úterní hodiny.

Hodinu paní učitelka zahájila přečtením vybraného volného textu. Poté z něho vybrala tři věty, které zapsala na tabuli. Žákům dala spoustu času, aby si tyto věty opsali do svého pracovního sešitu, vypsali z nich podstatné jméno a sloveso a poté zkusili přiřadit správný slovní druh všem ostatní slovům. Pracovali větu po větě. Když s první větou byli všichni hotovi, společně slovní druhy vyznačili a zapsali také na tabuli. Tato činnost představuje kontrolu a opravu, ale také znovupoznání a vysvětlení těm žákům, kterým něco nebylo jasné. Po každém správném i nesprávném přiřazení slovního druhu, se totiž učitelka zeptala, proč tomu tak je či není a vždy si tak žáci zopakovali potřebné definice této látky.

Dále učitelka pracovala s jednotlivými slovy z textu. K některým žáci měli vytvořit synonymum, k jiným antonymum či najít co nejvíce slov se stejnou slabikou. I zde si všichni společně zopakovali, co jsou synonyma, antonyma atd.

Domnívala jsem se, že vzniklé texty budou využity k procvičení některé látky z mateřského jazyka, neboť k tomu se můžou, dle mého názoru, využít kdykoliv. V každém textu vznikne několik situací, se kterými lze z jazykového hlediska pracovat.

Pátek:

Poslední hodina v týdnu, která je spojena s volným textem, proběhla v pátek a byla rozdělena na dvě části.

1. Část:

V páteční hodině žáky čekal diktát. Text, který k tomu paní učitelka využila, je opět volný text některého žáka, který vznikl v pondělí. Ani zde by nemělo žádný efekt, kdybych text překládala, proto jen popíši, jak psaní diktátu probíhalo.

Nejprve učitelka přečetla celý text rychle, poté začala diktovat pomaleji po větách. V polovině textu zdůraznila, že zde přestanou psát ti žáci, kteří jsou slabší a pomalejší.

Po hodině jsem zjistila, že ve třídě jsou žáci rozděleni podle svých schopností a dovedností. A tomu je tak ve všech předmětech. Na nástěnce, která je umístěna ve třídě, je tabulka, kde svisle jsou jména všech žáků a vodorovně všechny jejich předměty. Každý má v tabulce zakreslenou barevnou tečku, která charakterizuje jeho úroveň v daném předmětu. Zjistila jsem, že tento systém využívají velmi často, nejen při diktátu. Tak například, když před vánočními prázdninami děti psaly souhrnný test (něco jako pololetní písemka), učitelka měla připraveno více verzí právě podle barev v tabulce. Říkala mi, že to nedělá proto, aby slabším ulehčila práci, ale aby snáze mohla pozorovat individuální pokroky žáků. A díky určitým pokrokům se barvy teček můžou měnit. Žáci se mohou ale nejenom zlepšit, nýbrž také horšit. Tím, že tabulka je pro všechny zcela veřejná, myslím, že představuje určitou motivaci dětí.

Po dokončení diktátu učitelka čte celý text ještě jednou a společně si diktát opravují. I při této příležitosti si žáci zopakují spoustu již známých věcí. Abych to mohla přiblížit, uvedu názorný příklad v českém jazyce. Žáci tak například mohli procvičit vyjmenovaná slova, poučku pro psaní mě a mně atd. Na závěr, pro přesnost, celý diktát ještě učitelka přepíše na tabuli, aby žáci viděli a opravili si tak své případné chyby.

I při psaní diktátu může učitelka použít téměř všechny texty z volného psaní. Myslím si, že i tato činnost je jistě přínosná, ač existuje spousta pedagogů, kteří jsou přesvědčeni o opaku. Přínosné je to především pro žáka, který daný text napsal, neboť po této hodině uvidí všechny chyby, kterých se dopustil. Ale nejen jemu to může pomoci. Všichni ostatní uvidí nejčastější chyby, kterých se ve svých tvorbách dopouštějí. Domnívám se, že vlastní tvorba žáků může být ideálním didaktickým materiálem.

2. Část:

V druhé části hodiny učitelka rozdala všem žákům své opravené volné texty. Nejprve si měli svůj text projít a když jim nějaká chyba nebyla jasná, chodili za paní učitelkou pro vysvětlení. Když je vše jasné, žáci si otevrou svůj sešit „textes libres“, kam zapisují všechny své volné texty, které vytvořili, a svůj opravený text tam přepíší. Kdo je rychlý a stihne to před koncem hodiny, může začít s ilustrací svého textu na druhou stránku. Nechce-li někdo kreslit, může si z knihovny půjčit jakoukoliv knihu a potichu si čte. Již zmíněná ilustrace je vždy úkolem pro doma.

Zde musím podotknout, že povinnost dokreslit doma vhodný obrázek k textu je pro některé žáky velmi demotivující. Tím jsem se přesvědčila při nahlédnutí do „textes libres“, kde některé obrázky jsou velmi šizené a odbyté.

7.1.3. Školní časopis

Časopis této školy vychází každý druhý až třetí měsíc. Na jeho tvorbě se pracuje pravidelně každý čtvrtek dopoledne. Na tuto dobu vždy do školy přijde, jak už jsem zmínila, externí učitelka, která má na starost vše, co je se školním časopisem spojené.

Ve škole jsou tři třídy a všechny tyto třídy se na tvorbě časopisu podílejí. Všichni žáci v každém čísle časopisu najdou svou práci, ať už je to text, obrázek, křížovka, hlavolam atd. Nyní popíši, jak tvorba školního časopisu v této škole funguje a probíhá.

Vedení a řízení práce na tvorbě časopisu

- Za každé číslo školního časopisu zodpovídá jedna třída s tím, že se periodicky střídají (školní časopisy vycházejí každé dva až tři měsíce, a proto vychází, že se alespoň jednou v roce každá třída této funkce ujme).
- Vybraná třída má za úkol sledovat a vybírat již vytvořené, schválené a opravené texty či práce, které se do časopisu použijí, a to ze všech tří tříd. Dále příspěvky dávají paní učitelce, která časopis vydává a dochází do školy každý čtvrtek dopoledne, kdy na časopise pracuje.
- Také mají na starost volné texty, které ve svých třídách byly hodnoceny jako nejlepší. Musí dohlížet na to, aby všechny tyto texty byly použity a také opraveny.
- I vzhled časopisu závisí na činnosti této třídy. Jejich úkolem je totiž také vytvoření přebalu časopisu, neboli ilustrace přední a zadní strany časopisu. Jak toto probíhá, popíši odděleně níže.

Krabice s nejlepšími volnými texty:

- Na chodbě je umístěna papírová krabice, kde se tyto práce skladují. Vždy, když je nějaký volný text třídou hodnocen jako nejlepší, automaticky se ukládá do této krabice. Vše, co je v krabici, je použito do časopisu.

- Žáci, kteří za ni zodpovídají, zprostředkovávají opravu textů (u některé paní učitelky) a poté je odevzdávají učitelce vedoucí časopis.
- Ze všech tříd jsou vybráni dva žáci, kteří řídí práci na časopisu ve své konkrétní třídě.
  - Tito žáci jsou k dispozici, když je potřeba něco okopírovat, dodat papíry, pomoci s vyhledáváním potřebných informací k tématu, o kterém jiný žák píše apod.
  - Výběr těchto žáků není náhodný. Paní učitelka ze všech tříd vybrala žáky, kteří jsou v oblasti čtení a psaní nejslabší, což může vidět na tabulce z barevnými puntíky.
  - Ke každému číslu časopisu jsou vybráni jiní žáci.

Libí se mi, že na této škole tvorba školního časopisu probíhá bez jediného problému. Možná je to tím, že ke každému číslu časopisu jsou zvoleni jiní žáci a třídy, které jsou za časopis zodpovědné. Když někdo takovou funkci získá, váží si toho a podle toho výsledná práce také vypadá. Domnívám se, že kdyby byl k určité práci zvolený pouze jeden žák, postupem času by to bral jako svou povinnost a možná by opadla jeho motivovanost.

Výběr témat do časopisu

- Nedílnou součástí každého čísla časopisu jsou, jak jsem již psala, volné texty žáků, které byly vybrány a hodnoceny jako nejlepší ze třídy. Texty vyhodnocují žáci zcela otevřeně před sebou, a to formou bodování.
- Učitelka vymýšlí oblasti témat, které dává dětem k dispozici. Postupně spolu s vybranými žáky ze tříd (viz. výše) navštíví všechny třídy, kde si každý žák vybere téma, o kterém do časopisu bude psát.

- Pro představu, učitelka nabízela následující oblasti:
  - Komiks (Ptá se, kdo si vezme na starost vytvoření komiksu. Říká, že by to měl být někdo, koho baví malovat. Když se některý žák přihlásí, učitelka i žák, který řídí časopis ve třídě, si napíše jeho jméno + komiks)
  - Ekologie
  - Sport
  - Recept na vaření
  - Kino
  - Hudba
- Oblasti jsou velmi široké, proto je na žácích, jak se jich ujmou, jaké dané téma zpracují.
- Ke každé oblasti se mohou přihlásit maximálně dva žáci. Většinou se o danou oblast zajímá pouze jeden žák, ale když se přihlásí dva, mohou se domluvit, zda chtějí pracovat společně či individuálně.
- Pokud si někdo zatím téma nevybral, paní učitelka nabízí další oblasti.
- Oblasti, které si děti vyberou, si k jejich jménům zapisuje učitelka i odpovědný žák do předem připraveného archu. Paní učitelka má u sebe i arch z předešlého čísla, neboť tak může zkontrolovat, aby si žáci nevybírali stejné téma, oblast jako v minulém čísle časopisu.
- Dále se v časopisu mohou objevit autentické fotky, například ze školního výletu. Když v období, kdy časopis vzniká, proběhne nějaká společná akce školy, minimálně jedna stránka je tomu věnovaná. Děti píší své zážitky, poznatky, mladší děti mohou nakreslit, co viděly, co zajímavého se přihodilo apod.

I zde vidím pozitivum ve způsobu volení témat. Tím, že učitelka věnuje velikou pozornost na to, aby se žákům neopakovalo téma v jednotlivých číslech časopisu, dává příležitost všem, aby se zkusili „poprat“ s co nejvíce tématy.

Přebal časopisu

- Co bude na přední a zadní straně časopisu, je v rukou třídy, která za dané číslo časopisu zodpovídá. Každý žák z této třídy nakreslí jeden obrázek.
- Výběr jednoho obrázku má již na starost jiná třída (vyšší ročník). Po nakreslení všech obrázků, které mohou být použity na přebal časopisu, se dostanou do rukou starších žáků. Oni pak vyberou ten nejvhodnější následovně:
  - Očíslované obrázky se rozloží na zem v zadní části třídy.
  - Nejprve si jdou obrázky prohlédnout všechny děti dohromady s pravidlem, že to bude probíhat beze slova.
  - Poté k obrázkům děti přicházejí jednotlivě a musí vybrat jeden, který by chtěly použít. Od učitelky dostanou hlasovací lístek, kam zapíší číslo vybraného obrázku. Papírek pak dají do předem připraveného kelímku.
  - Nakonec učitelka sečte hlasy a ukáže dva obrázky s největšími počty hlasů. Ten obrázek, co vyhrál, je použit na přední stranu časopisu a ten, co má méně hlasů, bude na zadní straně.
- Nakonec stejná třída, která vybírá nejlepší obrázek, má na starost jeho rozmnožení. Obrázky se rozmnožují vybranou výtvarnou technikou, aby přebal časopisu nebyl okopírovaný, černobílý. A poslední třída, která ani obrázky nekreslila ani nevybírala, má za úkol rozmnožovat zadní stránku časopisu.

Jedna třída obrázky nakreslí, druhá třída vybere ten nejvhodnější pro školní časopis a poslední třída poté pracuje na rozmnožování přebalu. Tato dělba se mi zdá také velmi efektivní. Každá třída má na starost pouze některou činnost a časově to pak není náročné. Navíc kdyby se v jedné třídě kreslilo a následně i vybíral vhodný obrázek, mohl by některý žák vybírat subjektivně na základě oblíbenosti ostatních. Takhle jsou vytvořené obrázky anonymní a hodnocení je tak zcela objektivní.

Průběh čtvrtletního dopoledne

- Během prvního dopoledne, které je věnováno novému číslu školního časopisu, se musí stihnout následující:
  - Výběr třídy, která bude mít na starost celé vedení časopisu.
  - Zvolení dvou žáků z každé třídy, které budou mít zodpovědnost za práci na časopisu ve své třídě.
  - Všem dětem přiřazení tématu, oblasti, o které budou do časopisu psát.
  - Když je nějaká třída se vším hotová, žáci se zaměří na výběr konkrétního tématu a obsahu svého budoucího díla. Pro vhodný výběr mohou děti využít internet na počítači, své sešity a knihy z třídní i školní knihovny.
  - Na konci tohoto prvního čtvrtletního dopoledne musí být v následující tabulce u každého žáka dopsané téma. Žáky zde popisují jako a, b, c. Do kolonky oprava zaznamenává paní učitelka, zda již text viděla, opravila či bude muset ještě opravovat atd.

téma	jméno	obrázek	oprava
Příprava čokoládového dortu	a	Ano	
Vánoční zvyky	b	Ano	
Třídění odpadu	c	Ne	

- V dalších dnech se již pracuje na samotném textu, výtvoru.
  - Žáci dostanou prázdný papír, na který mohou psát jakoukoliv psací potřebou, neboť výsledný produkt použitelný do časopisu vznikne až později.
  - K práci mohou čerpat z knih, počítače, radit se s ostatními dětmi i paní učitelkou.
  - Ten, kdo se rozhodl, že ke svému dílu přidá i obrázek, může pracovat i na něm. Není podstatné, aby žák měl nejprve hotový text a teprve potom k němu dokreslil obrázek. Jediným pravidlem je, aby vše měl dokončené

- Dále se také musí věnovat obrázkům na přebal časopisu.
  - Třída, která obrázky tvoří, této činnosti věnuje celé jedno dopoledne. Ostatní třídy dále pracují na svém díle.
  - Následující čtvrtek po dokončení obrázků starší žáci vyberou dva nejhezčí a nejvhodnější z nich a ty budou použity na první a poslední stranu časopisu.
  - Týden před vydáním časopisu musí žáci tyto obrázky rozmnožit, aby žádný přebal časopisu nebyl okopírovaný. Na tomto se pracuje až v době, kdy je znám přesný počet kusů časopisu, které vyjdou. Počet kusů se zjistí pomocí objednávek. Každé dítě má doma zjistit, kolik kusů jeho rodina bude chtít a počet pak nahlásí paní učitelce.

- Ve všech hodinách dochází k opravám již vzniklých materiálů, které se do časopisu použijí.
  - Paní učitelka opravu provádí individuálně. Vždy si přisedne k jednomu žákovi a s ním několik minut pracuje. Ostatní děti pokračují na svém příspěvku, ať už píší, kreslí či hledají nové informace.
  - V první řadě učitelka opravuje pravopisné chyby. Jednotlivě s dětmi prochází jejich texty a společně chyby rovnou přepisují.
  - Také se zaměřuje na smysl vět. Děti samy čtou svůj text a učitelka je vždy zarazí, když je tam něco v nepořádku. Nejprve dá prostor žákovi, zda sám chybu neodhalí, potom mu ji ukáže, vysvětlí a společně ji opraví.
  - V neposlední řadě si učitelka dává pozor také na pravdivost informací v textu. Mnohokrát se stane, že informace z internetu nejsou zcela korektní, a pak je potřeba, aby žák vyhledal jiné a svůj text přepsal.
  - Na závěr žák svůj text čte ještě jednou a paní učitelka se soustředí na to, aby žák celému jeho obsahu rozuměl. Proto se u spoustu slov a vět pozastavují a učitelka chce, aby jí je žák vysvětlil.

- Když je nějaký výtvar zcela opraven, žák ho musí bezchybně přepsat. Pokud k němu má i svůj obrázek, ten již nepřekresluje, neboť se do časopisu spolu s textem okopíruje.
- Během několika posledních dnů před vydáním časopisu se vybírají peníze.
  - Každý žák předem nahlásí, kolik bude chtít výtisků časopisu.
  - Za každý výtisk pak musí zaplatit 2 švýcarské franky.

Musím se přiznat, že zpočátku mi vedení těchto čtvrtěčních dopolední přišlo zmatené a chaotické. Někteří žáci psali, jiní chodili po chodbách, seděli u počítače či kreslili. Ale po několika hodinách a dnech jsem zjistila, že vše běží tak jak má. Tím, že každý má jiné téma, nemůžou pracovat stejným způsobem a ani stejnou dobu. Proto někdo, kdo má téma, o kterém toho mnoho neví, může pracovat s knihami ze školní knihovny (na chodbě), jiní hledají informace na internetu, kreslí křížovky či obrázek vhodný k jeho textu, výtvoru. Paní učitelka má vše pod kontrolou. Na konci každé hodiny se ptá a zapisuje si do archu, kdo a jak postoupil ve svém příspěvku, kdo nestíhá a příští hodinu tak bude muset přidat apod. Řekla bych, že paní učitelka má s vedením školního časopisu několikaleté zkušenosti a postupem času přišla na to, jakým způsobem má se žáky pracovat tak, aby vše dobře fungovalo. Opravdu se mi jejich práce velmi líbila a byla pro mě velmi přínosná a inspirativní.

7.2. Základní škola Šeberov

Na této základní škole jsem absolvovala povinnou měsíční praxi s tím, že jeden celý týden jsem ve třídě učila jen já sama. Tohoto týdne jsem využila k vytvoření prvního třídního časopisu na škole. Učitelka, která v této třídě vede třídnictví, za tuto činnost byla ráda a slíbila si, že s vydáváním třídního, později možná školního, časopisu bude pokračovat.

7.2.1. Informace o škole

adresa: V Ladech 6, Praha 4, Šeberov, www.zsseberov.cz

počet tříd: 5 (1., 2., 3., 4., 5. třída)

počet žáků: 90

Základní škola Šeberov je malá škola, která má pouze třídy prvního stupně. Právě proto je ve škole málo zaměstnanců i málo žáků. Všichni se tam navzájem znají a díky tomu je ve škole velmi příjemná atmosféra. Komunikace s rodiči je taky velmi dobrá. Navíc je vytvořená internetová stránka a Školní listy, kde jsou nejen pro rodiče veškeré potřebné informace.

Škola byla v roce 2009 zcela rekonstruována. Nyní vypadá velmi útulně, má spoustu nových učeben, jako je např. počítačová učebna a interaktivní učebna. Rozšířena byla také tělocvična, školní družina a jídelna. V jídelně se nevaří, jídla se tam podle denních objednávek dováží. Učebny jsou moderně vybavené. Ve všech třídách je počítač, nové lavice a židle, skříně, kde každý žák má své místo na vv a na tv.

Každé odpoledne po výuce ve škole probíhá několik zájmových kroužků, a to anglický jazyk s rodilým mluvčím, florbal, hudební a výtvarný kroužek. Ve školní družině probíhá program pro 1-3. třídu, tj. anglický jazyk ve spolupráci s English Wonderland.

Prostory školy: 5 kmenových tříd, počítačová učebna, interaktivní učebna, 2 družiny, tělocvična, jídelna, knihovna, sborovna, 2 kanceláře, sklad učebních pomůcek

Výukové materiály: projektor, počítače, klávesy, v tělocvičně gymnastické náčiní, míče na basketbal, volejbal, fotbal, florbal, gumové míče, švihadla a obruče, ve skladě pomůcek spousta materiálů, jako jsou mapy, knihy, atlasy atd., ve sborovně jsou k dispozici pracovní sešity, papíry, kopírka.

7.2.2. Informace o třídě

počet žáků: 20

žáci s poruchami: 1 žák se znaky autismu

cizinci: žádní

Materiální a prostorové vybavení třídy:

- třída je v podkroví, proto má pouze střešní okna
- lavice jsou rozmístěny do písmena U
- uprostřed třídy před lavicemi je umístěn koberec, na kterém často pracují
- katedra ve třídě chybí, učitelka má malý stůl u okna v rohu, bokem k dětem

- v přední části třídy je černá tabule a vedle počítač
- v zadní části třídy je stěna se skříňkami pro každého žáka, kam si dávají své věci na výtvarnou a tělesnou výchovu
- po stěnách jsou provazové a polystyrénové nástěnky, kde jsou výtvarná díla, dále výtvary z prvouky atd.

Celá třída působí velmi útulně. Musím zde pochválit rozmístění lavic se židlemi, neboť všechny děti sedí čelem dorostřed, nesedí před ním žádný jiný žák, a tak z lavice dobře vidí. Je to jistě i pozitivum pro paní učitelku, jelikož na každé žaka vidí přímo, a má tak všechny pod kontrolou.

Třídní rituály:

- každé pondělí se vybere žák, který má týdenní službu na datum a počasí: na nástěnce má služba každý den měnit den v týdnu, datum, počasí pomocí obrázků, a pokud to dělá důkladně, na konci týdne dostane „smajlíka“
- každé pondělí je třídě rozdán týdenní plán (plán plavby pro druháky), který si musí založit, neboť s ním na konci týdne ještě pracují: tento plán zahrnuje domácí úkoly, pro rodiče informace, co budou žáci v jednotlivých předmětech probírat, procvičovat
- na konci týdne si žáci vezmou týdenní plán, kde zhodnotí, zda zvládli, co bylo naplánované, dávají si „smajlíky“ u jednotlivých činností a pokud splnili povinný úkol, mohou dostat jedničku do žákovské knížky
- každý den ráno je 15 minut věnovaných čtenářské dílně: každý si na koberec vezme svou knížku a čte ji, ten kdo knížku dočte, zapíše ji na předem připravený papírek název knihy, jméno autora, jak dlouho knihu četl a poté ji vloží do krabice s „čtenářským pokladem“
- na konci týdne se na koberec přinese „čtenářský poklad“, vylosuje se 1-2 papírky a ten žák, jehož papírek se vylosuje, interpretuje svou přečtenou knihu a ostatní vymýšlí a kladou otázky, on na ně odpovídá

Postupy a metody učitele:

- využívá spíše frontální formu výuky
- často mění místa ve třídě, kde děti pracují (na koberci, v lavici, po třídě, činnost s pohybem atd.), dvojice většinou nechává vytvořit volně
- využívá aktivační metody (čtyřlístek, myšlenková mapa, brainstorming, volné psaní, párové sdílení, čtení s předvidáním, E.U.R.)
- hodnocení a reflexi se snaží mít v každé hodině, cíl a jeho dosahování je jasně a předem stanovený
- vede děti k aktivitě, k diskuzi, k vyjádření vlastních názorů, k sebehodnocení
- motivuje zajímavými činnostmi, pochvalou, známkami, sebehodnocením a hodnocením od ostatních dětí

Je patrné, že žáci nejsou pasivní. Aktivní je ale také paní učitelka, dětem nabízí zajímavé činnosti a nebojí se pustit do nové metody či techniky.

Klima ve třídě:

- ve třídě je pozitivní klima, všichni až na jednu výjimku fungují jako celek
- vztah učitelky se žáky je také velmi milý, děti ji mají rády, ale i přesto z ní mají potřebný respekt
- ve třídě se vyskytl problém mezi dvěma žákyněmi (již zmíněná výjimka): rodiče obou dívek proti sobě „bojují“, obviňují ty druhé, že jejich dcera šikaneje jejich dcerku atd.
  - učitelka to s rodiči řeší, ale nemyslí si, že k šikaně dochází, přesto po schůzce bylo rozhodnuto, že tyto dívky spolu nemají během vyučování přijít do styku

Jak jsem již napsala, klima ve třídě je velmi příjemné. Děti mají učitelku rády, ale v žádném případě to neovlivňuje její respekt. Myslím, že je to hodně ovlivněno tím, že ona je s dětmi ve velmi úzkém kontaktu, svůj stůl téměř nevyužívá a většinou sedí s dětmi na koberci, pracuje s nimi ve skupinách apod.

7.2.3. Tvorba třídního časopisu

Měla jsem týden, kdy jsem v této třídě učila zcela sama, a proto jsem si na každý den mohla naplánovat alespoň jednu hodinu, během níž budeme pracovat na tvorbě našeho tzv. nultého čísla třídního časopisu.

Pokusím se podrobně popsat tyto proběhlé hodiny postupně od pondělí do pátku.

Pondělí:

Motivace:

Již na začátku dne, kdy jsem dětem představovala denní a týdenní plán, jsem jim sdělila, že tento týden bude něčím nový. Řekla jsem jim, že se během něho pokusíme vytvořit časopis, jehož autorem budou ony samy.

Inspirace:

Na první hodinu, věnované se tvorbě třídního časopisu, jsem si připravila ukázky již vytvořených třídních či školních časopisů. Z jiných škol, kde již se školními časopisy pracují, jsem si půjčila dohromady 5 časopisů, které jsem pro své děti také nakopírovala

Nejprve jsem nechala po třídě kolovat originální časopisy. Poté jsem na koberec položila veškeré kopie těchto časopisů. Časopisy už nebyly vcelku, ale jednotlivé stránky byly oddělené. Dětem jsem dala pokyn, aby si každý vybral tři stránky, resp. články, křížovky, obrázky atd. a vzaly si je sebou do lavice. Úkolem bylo představit ostatním spolužákům, co je na stránkách, které si vybraly, čímž jsme společně objevovali, co všechno se může vyskytovat ve školních časopisech. Byly to tajenky, hádanky, fiktivní i reálné příběhy, básničky, obrázky, omalovánky, malované příběhy, otázky a úkoly, matematická cvičení apod.

Zopakování + úkol:

Na konci hodiny jsme si vše ještě jednou zrekapitulovali a já jsem děti vyzvala k tomu, aby doma popřemýšlely o tom, co ony samy by mohly do takového časopisu napsat, vytvořit. Řekla jsem jim, že hned zítra si to poprvé vyzkoušíme, a proto by bylo dobré, aby si to doma promyslely. Zdůraznila jsem, že záleží jen na nich, zda budou psát příběh, vymýšlet křížovku nebo připravovat omalovánky. A druhou výzvou bylo, aby také zauvažovaly, jak by se daný časopis mohl jmenovat, jaký bude jeho název. Ještě jsme se pro inspiraci podívali na půjčené časopisy, na jejich názvy. Rozešli jsme

se s tím, že se zítra společně pustíme do našeho tzv. „nultého čísla“ třídního časopisu a vybereme pro něj také patřičný název.

Ukázka již vzniklých školních časopisů mi přišlo žádoucí. Přece žáci, kteří se v životě se školním časopisem nesetkali, nevěděli by, čím do něj mohou přispět. Věděla jsem, že jejich texty a příspěvky budou podobné, ale tak to má být. Žáci si udělali představu o tom, co se v časopise může vyskytovat a pak sami něco podobného vytvořili.

Úterý:

Ověření úkolu:

Na začátku v pořadí druhé hodiny jsem se zeptala, zda si každý doma promyslel, co dnes bude vytvářet pro náš 1. třídní časopis. Většina dětí si to promyslela, čtyři chlapci zapomněli, ale řekli mi, že mají jasno v tom, co dnes vytvoří a tři děti mi hlásily, že už se doma o něco pokusily. Vyzvala jsem je k tomu, aby se o to s námi podělily, a tak nám to postupně tyto děti přečetly.

Za tuto vzniklou situaci jsem byla moc ráda, protože každý z nich vymyslel něco zcela odlišného a ostatní děti se tím mohly inspirovat. Navíc jeden z nich (žák s fiktivním příběhem) je ve srovnání s ostatními žáky spíše podprůměrný, ve většině předmětů si je nejistý a český jazyk je jeho nejslabší stránkou. Najednou se ale objevila činnost, která ho velmi zaujala a jednou tak mohl být v popředí a obdivován svými spolužáky a z toho jsem měla velikou radost.

1. vzniklé volné texty:

Holčička vytvořila pohádku, která byla psaná i malovaná (Příloha č.1, str. 90). Chlapec napsal dobrodružný příběh (Příloha č. 1, str. 87) a druhý chlapec zase vytvořil omalovánky. (Příloha č. 1, str. 91). S dětmi jsme se shodli na tom, že všechny tyto výtvary se pro náš časopis hodí a nechala jsem každého, aby řekl, čím on sám do něho přispěje.

- Tyto texty vznikly zcela spontánně, jelikož domácím úkolem nebylo již něco vytvořit ale pouze promyslet, o čem budu psát. Přesně takhle by volné psaní podle Célestina Freineta mělo probíhat. Žáci by měli psát vždy, kdy chtějí. Bohužel tohoto pravidla jsem se nedržela celý týden. Nedodržovala jsem ho kvůli časovému presu a také si myslím, že by to v této třídě nefungovalo.

Samostatná práce:

Po prezentaci se tedy všichni žáci pustili do práce. Myslím si, že většina z nich opravdu měla pečlivě promyšleno, co a jak bude psát. Skoro celou hodinu bylo ve třídě ticho, pracovní ticho. Před koncem hodiny jsme si výtvary ukázaly. Ten, kdo chtěl, nám svou práci mohl představit a přečíst. Všechny vzniklé práce jsem do časopisu použila, jsou tedy v přílohách.

Nejprve se žáci báli pochlubit se svým příspěvkem. Ale jak to vždy bývá, po prvním odvážlivci se dobrovolníkem stal téměř každý.

Výběr názvu pro časopis:

Při poslední hodině, což je obvykle psaní, jsem se rozhodla věnovat se výběru názvu pro časopis.

Nápady:

Nejprve jsem dětem dala prostor, aby nám ostatním představily své nápady, které jsem zapisovala na tabuli. Když děti před sebou viděly napsané jednotlivé příklady, které již vymyslely, napadalo je čím dál tím více možných názvů pro jejich časopis. Problémem ale bylo, že většinou se nechaly inspirovat jinými časopisy, jako je Spiderman a jiné. I přesto jsem napsala vše, co žáci zmínili.

Výběr:

Dalším úkolem bylo zúžit výběr vzniklých možností názvu. Ještě jednou jsme se podívali na tabuli a v tichosti četli všechny tyto návrhy. Společně jsme potom vybrali ty názvy, které se pro náš časopis nehodí. Vymazali jsme všechny názvy, jako např. Krvavá stopa, Deník smrti apod. a dále již zmiňovaná jména, jako např. Spiderman. Řekli jsme si, že tyto názvy již vlastní jiné časopisy a knížky a že my musíme vymyslet nějaký název, který bude jen náš, originální název, který bude přesně vystihovat náš časopis. Ve zbytku názvů bylo také spousta názvů, jako např. Kočička, Beruška, které vymýšlely dívky. I u těchto názvů jsme se shodli, že se pro náš časopis příliš nehodí, neboť nebude vždy pojednávat pouze o zvířatech. Na tabuli nám zbylo pár posledních návrhů, mezi nimiž byl i Špion, další např. Bojovníci z druhé třídy, Parta z druhé třídy. Sdělila jsem dětem svůj názor, že jsem přesvědčena, že svůj třídní časopis budou tvořit dále, a to i po prázdninách, kdy už nebudou druháci ale třetíáci, dále čtvrtíáci atd. Potom by vlastně takový název, který obsahuje informaci o tom, že jde

o 2. třídu, nebyl aktuální. Nakonec nám tam tedy zbyl poslední název: **ŠPION**, který se nám všem moc líbil. Tohoto názvu jsem využila k následující aktivitě.

Činnost:

Každému dítěti jsem rozdala papír, kam si měl vybraný nápis napsat a ke každému písmenku vymyslet co nejvíce vlastností, které by měl náš časopis mít. Jako příklad jsem uvedla: š- školní (protože ho vytváříme ve škole), p- pohádkový (protože v něm mohou být pohádkové příběhy, postavy...). Když byly všechny děti hotovy, zapisovala jsem výsledky na tabuli metodou brainstorming. Nejen, že vznikly velmi hezké nápady, ale také jsme tím zopakovali přídavná jména, která jsme právě probírali ve slovních družích. Závěrem tedy byla reflexe, co jsou všechna tato slova z hlediska slovního druhu a zopakování, co přídavné jméno je, jaký nese význam a jak ho poznáme.

Výzvou pro následující den bylo vytvořit další příspěvek do našeho časopisu a dále promyslet, jak by časopis mohl vypadat, čímž jsem měla namysli, co by mohlo být na obalu časopisu. Zdůraznila jsem, že i toto je velmi důležitá věc, stejně tak jako název časopisu. Estetická část časopisu totiž hraje také významnou roli při hodnocení třídního časopisu. Při této příležitosti jsem ještě jednou ukázala časopisy, které jsem měla půjčené k inspiraci a se žáky jsme se podívali na jejich obaly. Shodli jsme se na tom, že již při pohledu na 1. stránku se nám v hlavě utváří jakási představa o tom, jaký časopis bude. Zda se nám časopis bude líbit, bude-li v něm něco zajímavého atd. Je to proto, že to, co vidíme na první pohled, na nás velmi silně působí a dost to může ovlivnit celkový dojem z časopisu. Ještě jednou jsem tedy zopakovala, že i na tomto si musíme dát záležet, ať o tom každý doma zkusí zapřemýšlet, a že se tomu budeme více věnovat o výtvarné výchově.

Středa:

Práce s texty:

O hodině, kdy jsme se věnovali časopisu, jsme se společně podívali na všechny výtvary, které vznikly doma, tedy za domácí úkol. Zpočátku jsem nechtěla, aby tuto práci měly děti povinnou, ale nakonec jsem vyhodnotila, že jednou jim to zadat mohu. Věděla jsem, že na to máme jen týden, a proto jsem se rozhodla takto. Byla jsem překvapena, že všichni žáci úkol splnili a tím tak hodně přispěli našemu tzv. „nultému třídnímu časopisu“. Tím, že jsme se celou tuto hodinu věnovali pouze prezentacemi

volných textů, mohli jsme se pozastavit nad možnými chybami, kterých se děti mohly dopustit. Když někdo četl text, ve kterém píše o nějakém městě apod., po přečtení jsem se děti ptala, jaké počáteční písmeno tam musí napsat. Takových situací vzniklo hned několik.

Kdybych měla více času, pracovala bych s vzniklými texty více a podrobněji. Například bych mohla vystavět pouze na jednom textu celou hodinu, neboť vznikly velmi zajímavé texty. Jak jsem již popisovala, chyb se žáci dopouštěli téměř automaticky a mnohé by se dalo opravit společně na tabuli nebo v lavici tak, aby každý měl před sebou přepsaný a okopírovaný daný text, ve kterém by chyby hledal. Dále vznikly texty, které byly zajímavé svým obsahem, se kterým by se dalo také dále pracovat.

Na konci hodiny jsem všechny děti pochválila. Úkol na další den jsem nezadávala, pouze jsem zdůraznila, že zítra budeme vytvářet volné psaní přímo v hodině, a tak aby si děti opět promyslely, o čem bude tentokrát.

Podoba přebalu časopisu:

Výtvarnou výchovu jsme tento týden propůjčili stejné tematice, tedy třídnímu časopisu. Naším úkolem bylo vytvořit přední stranu časopisu. Řekla jsem žákům, že každý nakreslí, napíše vše, co by chtěl mít na přední straně svého časopisu. Společně jsme vymysleli, že tam musí být napsaný název, číslo aktuálně tvořeného časopisu, měsíc a rok, popřípadě třída či škola. Zbytek stránky, tj. detaily, obrázky, byl závislý již na každém jedinci. Dala jsem žákům na výběr, zda chtějí pracovat samostatně nebo ve dvojici. Dále si také sami mohli zvolit techniku, kterou ke kreslení, malování využijí.

Jelikož to bylo první číslo, respektive nulté, jejich časopisu, mohli žáci pracovat ve dvojici. Tuto možnost bych jistě pro další číslo zrušila, neboť každý má svou vlastní představu a těžko jde skloubit ve dvojici či ve skupině.

Prezentace obrázků:

Na konci druhé hodiny výtvarné výchovy jsme všechny vytvořené práce položili na zem před koberec, na který si všichni žáci sedli jeden vedle druhého tak, aby všichni dobře viděli. Společně jsme si možné přebaly časopisu prohlíželi. Ptala jsem se jednotlivých dětí, dvojic, jestli kreslily obrázky jen podle chuti, nebo nad tématem přemýšlely. Proč tam například jedna dvojice nakreslila opičku na stromě, jestli to zvolili kvůli tomu, že v časopise se také může psát o zvířátkách a podobně. Chvíli jsme

o všech pracích diskutovali a potom jsme začali hlasovat o tom, který je nejvhodnější a tím pádem vybírat ten, který bude v našem „nultém čísle“ třídního časopisu. Jedinou podmínkou pro hlasování bylo, že každý může dát svůj hlas pouze jednou. Bylo tedy nutné, aby si pořádně rozmysleli, pro který obrázek, resp. obal, budou hlasovat. Zdůraznila jsem ještě, že není důležité, kdo daný obrázek, kterému se rozhodnu dát hlas, vytvořil, ale hlavní je, aby se co nejvíce hodil k našemu časopisu. Také jsem zmínila, že ostatní, kteří nezvítězí se svým výtvořem, nemusí být smutní, protože s tvorbou časopisu budou nadále pokračovat, a že hned v příštím čísle třídního časopisu se může objevit právě jejich obrázek.

Výběr vhodného obrázku:

Samotné hlasování bylo velmi rychlé. Postupovali jsme postupně, až jsme ohodnotili a obodovali všechny výtvoř. Po sečtení bodů jsme měli dva vítězné obrázky, které měly stejný počet hlasů. Vyhlásila jsem tedy nové hlasování, ve kterém už byly jen tyto dva výtvoř. Nakonec jsme tedy již měli 1. a 2. místo a já jsem se rozhodla, že využijeme oba dva obrázky. A to tak, že ten, který získal 1. místo, bude na přední straně obalu a ten s 2. místem bude využit pro zadní stranu obalu.

Při výběru vhodného obrázku do časopisu jsem se obávala, že žáci budou hodnotit a vybírat subjektivně, ale má obava se nenaplnila. Možná to bylo tím, že najednou žáci pracovali na něčem společně a věděli, že podle toho, jaký obrázek vyberou, bude vypadat jejich („všech“) časopis. Zde jsem se přesvědčila, že v budoucnu by jim taková práce, činnost nedělala problém.

Čtvrtek:

Samotná práce

Jelikož tento den byl poslední, ve kterém žáci mohly vytvořit další volné psaní, celou hodinu jsem je nechala pracovat. Opět, jako při první hodině, bylo po celou dobu ve třídě „hrobové ticho“ a z toho jsem měla velikou radost. Bylo znatelné, že možnost psát to, co chci a jak chci, se dětem velmi líbila. Jeden žák psal dokonce příběh na pokračování a dnes už vymyslel a napsal 3. díl. I přesto, že se žáci nedomlouvali, kdo čím do časopisu přispěje, vzniklo široké spektrum příspěvků. Někdo vymýšlel malované psaní, jiní psali vymyšlené i pravdivé příběhy, dále vytvořili tajenky, omalovánky, prostě vše, co by časopis měl obsahovat.

Opět musím zmínit nedostatek času, který jsem měla k dispozici. Kdybych nebyla časově omezená, jistě bych výběr tématu alespoň do jisté míry ovlivnila. Napadlo mě například, že dva žáci se zcela odlišným tématem, by si druhý den mohli vyměnit své role a zkusit psát to, na čem pracovat ten druhý předchozí den. Mohlo by být zajímavé přečíst si obě práce až po jejich vytvoření, kde bychom mohli pozorovat patričné rozdíly.

Kdo byl hotový, sedl si na koberec a jakmile skončil i další žák s volným psaním, navzájem si prezentovali své výtvary. Na konci hodiny byla většina dětí již na koberci a já jsem hodinu ukončila s tím, že zítra se již na náš třídní časopis podíváme.

Pátek:

Prezentace časopisu

Tento den jsem byla ve škole naposledy, proto jsem s sebou přinesla již vytvořený třídní časopis. Všichni jsme si opět sedli na koberec, kde jsem nejprve chválila děti, jak pilně celý týden pracovaly a díky tomu vznikl „Špion“. Přiznala jsem jim, že v pracích jsem musela opravit pravopisné chyby, ale že věřím, že v budoucnu si je budou opravovat samy navzájem. Časopis jsem položila mezi nás s tím, že si ho prohlédneme a můžeme i přečíst. Děti chtěly, abychom si pročetli stránku po stránce, a tak jsme tedy četli vše. Nechala jsem vždy autora příspěvku, aby on sám nám to prezentovat a poté se pod svůj text také podepsal. V prezentaci se dostalo na všechny, neboť každý žák měl v časopise minimálně jeden příspěvek. Po prohlídnutí a přečtení celého časopisu jsem ho ještě nechala kolovat a potom jsem ho odevzdala paní učitelce.

Výroba časopisu

Jak jsem již uvedla opravu textů jsem měla na starost já. Jednotlivé příspěvky jsem také přepsala na počítači, s výjimkou těch malovaných. Pod text jsem vždy nakopirovala obrázek, který k textu žák vytvořil. Do časopisu jsem nedala všechny příspěvky, které ve třídě za týden vznikly, ale vybrala jsem je tak, aby každý žák měl v časopise alespoň jedno své dílo.

Vím, že ani zde jsem se neřídila pravidly metody Célestina Freineta, neboť výběr příspěvků do časopisu má být v rukou samotných žáků. Myslím si ale, že na první, resp. nulté číslo časopisu, to bylo správné řešení. V první řadě jsme byli časově omezení, ale domnívám se také, že pokud žáci nejsou zvyklí na takovou práci, nebylo by to snadné

a efektivní. Kdybych s třídou mohla nadále pracovat, toto pravidlo bych zaváděla postupně a pomalu. Nejprve bych vybírala texty já, postupně by žáci mohli vybrat jeden výtvor, který zaručeně v časopisu nesmí chybět a až poté bych nechala žáky, aby sami vybírali, co do časopisu zařadit a co naopak ne.

8. Závěr praktické části

Po absolvování experimentu i pozorování vím, že logické by bylo, kdybych nejprve absolvovala náslechy ve švýcarské škole, kde školní časopis vydávají. Zde bych nabrala potřebné informace a hlavně zkušenosti a teprve poté bych se pustila do experimentu se zaváděním časopisu na české škole. Bylo tomu sice naopak, ale i tím, že jsem nejprve prováděla experiment, jsem nasbírala nejednu zkušenost. Tím, že jsem sama viděla, co při tvorbě časopisu funguje a co naopak ne, při druhém experimentu bych již věděla spoustu důležitých věcí.

Když jsem s diplomovou prací začala, nedoufala jsem, že bych se do freinetovské školy dostala, a proto jsem se pustila do experimentu pouze s informacemi, které jsem získala z odborných knih a na internetu. V ženevské škole jsem se objevila náhodou, když jsem po dobu 5 měsíců žila a pracovala ve Francii, cca 20km od Ženevy. Školu jsem objevila a zkusila jsem se domluvit s paní zástupkyní, zda bych nemohla vidět nějaké dětské práce. Nakonec se z nahlédnutí do dětských prací stal týdenní náslech + přítomnost všech čtvrtěčních hodin, ve kterých žáci pracovali na školním časopisu.

Ženeva

Náslechy v ženevské škole pro mě byly nesmírně přínosné a inspirující. Přesvědčila jsem se, že metoda volného psaní je opravdu nedílnou součástí freinetovské pedagogiky. Nejvíce mě zajímalo, jakým způsobem je děti píšící a zda s vytvořenými texty dále pracují. Teď mohu potvrdit, že celý týden je provázen činnostmi založenými na volných textech žáků. Viděla jsem dvě takové hodiny, obě v předmětu mateřského jazyka. Paní učitelka mi říkala, že vzniklé texty využívá i v jiných předmětech. Souhlasila s tím, že se zařazením do předmětu francouzský jazyk je to sice nejjednodušší a dají se prakticky použít při jakékoliv látce, ale že se snaží je používat také v zeměpisu, dějepisu a někdy i v matematice. Tím, že učitelka všechny texty pečlivě čte, neboť je opravuje, může v každém najít něco, co by mohla v hodinách

použít. Její žáci rádi pracují na všelijakých projektech, proto mnohdy na popud volného psaní vznikne ne jeden projekt.

Druhou oblastí, kterou jsem měla možnost pozorovat, byla tvorba školního časopisu. Kdybych svůj experiment prováděla až po tomto pozorování, mohla jsem tak rovnou vyzkoušet a zjistit, zda to, co funguje ve třídě, která má již praxi v tvorbě školního časopisu, funguje také ve třídě, která s tím nemá žádné zkušenosti. Musím konstatovat, že na této škole se časopisu velmi věnují a je patrné, že žáci jsou na takovou práci zvyklí. Je to jistě tím, že již v prvním ročníku (děti s věkem mateřské školy) se všichni podílejí jak na příspěvcích, tak i obalu školního časopisu. Jak je v praktické části podrobně popsáno, veškeré povinnosti a úkoly spojené se školním časopisem jsou rovnoměrně rozděleny ve všechny tři třídy i jednotlivé žáky. Učitelka, která za časopis zodpovídá, zasahuje pouze tehdy, když je potřeba vzniklý příspěvek zkontrolovat. Vše ostatní je v rukou samotných žáků a během mého pozorování se nevyskytl žádný problém. Tito žáci spolu spolupracují, navzájem si pomáhají v role si v žádném případě nezávidí. Myslím, že je to především tím, že ke kooperaci jsou vedeni již od prvního ročníku.

Česká republika

Chtěla jsem zavést časopis do třídy, která se s takovou možností doposud nesetkala. Nad mé očekávání všechny děti pracovaly s plným nasazením a zájmem. Vznikly tak velmi zajímavé příspěvky, které se do třídního časopisu hodily. Sice jsme vytvořili třídní časopis a doufám, že třídní učitelka s jeho tvorbou pokračuje, ale všechny mé postupy nebyly zcela freinetovské. V první řadě jsem já sama vybírala příspěvky vhodné do časopisu a opravovala chyby bez přítomnosti žáků. Tyto dva faktory bych příště určitě změnila. Domnívám se také, že i toto velmi ovlivnilo práci ve třídě. Žáci tak neměli žádné těžké, pro ně zatím neznámé, úkoly a povinnosti, a proto se zavedením třídního časopisu nebyl problém. Jediným problémem, který bych mohla zmínit, byla skutečnost, že žáci jinak reagovali na příspěvek od oblíbeného žáka a jinak od žáka neoblíbeného (stalo se pouze jednou při prvním hodnocení). Víím, že tento problém by se brzy odboural, neboť při tvorbě třídního časopisu je hodnocení ostatních prací velmi důležité a časté. Také bych do budoucna jistě někdy vyzkoušela, jak děti reagují na texty, když neví, kdo přesně je napsal. Vyřešila bych to například tak, že bych vybrané texty četla já a po hodnocení bych teprve uvedla autora.

V závěru tak mohu potvrdit, že časopis ve třídě, která s tím nemá zkušenosti, jistě jde vytvořit, musí se jen na tom pracovat promyšleně a žáky k tomu vést předem některými činnostmi apod.

Vyslovila jsem také otázku, zda učitel, který chce nebo začíná s tvorbou školního časopisu, potřebuje nějaké vlastnosti a dovednosti. Jak z vlastního pozorování, tak i z literatury jsem došla k následujícímu: Učitel musí být motivován, musí mít dostatek času. Ve švýcarské škole si s tím poradili tak, že tvorbě časopisu věnují celé jedno dopoledne v týdnu. V českých školách je to stále problém, protože jako samostatný předmět či hodina školního časopisu neexistuje. Nesmím zde ale opomenout Rámcové vzdělávací programy, neboť obsahují průřezové téma Mediální výchova, kde se určitě tvorba školního časopisu může uplatnit. Pověřený učitel musí být také otevřený novým možnostem, metodám a nesmí se bát experimentovat. Měl by tak používat moderní výukové metody, jako například projekty, brainstorming, individuální i skupinové vyučování apod.

ZÁVĚR DIPLOMOVÉ PRÁCE

Célestin Freinet a jeho pedagogika je v České republice téměř neznámá. Přesto již spousta učitelů i některé vzdělávací programy jednotlivé metody či zvyklosti používají. Avšak otázka, do jaké míry jsou inspirováni právě Freinetem, je polemizující, neboť všechny alternativní školy mají některé společné znaky. Přesto existuje technika, která bude vždy spojována pouze s francouzským pedagogem Célestinem Freinetem, a tou je tvorba školního časopisu. Školní časopis vychází již na mnoha českých školách a stále jich přibývá. Z praktické části je patrné, že žáci na třídním či školním časopise pracují rádi a pilně. Jsem si jista, že zavedení této techniky do českých škol a tříd, které s ní zatím nemají zkušenosti, je reálné a jistě i přínosné. Důkazem toho jsou výhody, které jsou při tvorbě školního časopisu patrné a také druhá část praktické části této diplomové práce. Se žáky z druhé třídy jsme vytvořili třídní časopis a věřím, že jejich třídní učitelka s touto technikou nadále pracuje.

Jedním z hlavních cílů diplomové práce bylo vysvětlit metody a principy pedagogiky Célestina Freineta, podrobněji pak tvorbu školního časopisu. Domnívám se, že tento úkol jsem splnila. Nejsložitější bylo sehnat dostatečné množství informací z odborných knih, neboť v České republice jich není mnoho. Tento problém se vyřešil, když jsem měla možnost pracovat a studovat v ženevské knihovně, kde je knih o Célestinovi Freinetovi či knih napsané přímo jím spousta.

Dalším cílem bylo vytvořit třídní časopis ve třídě, která s tím nemá zkušenosti. Vzniku třídního časopisu jsem dosáhla, ale nyní jsem si vědoma, že jsem spousta věcí řešila chybně a příště bych volila jiná řešení. Tato skutečnost by pro mě mohla být výzvou pro nový experiment a práci se školním časopisem.

Práce na diplomové práci pro mě byla velmi přínosná. Myslím, že nejvíce zkušeností jsem nasbírala přímo v dění freinetovské pedagogiky, tedy pozorováním tříd v Moderní škole v Ženevě. Nasbírala jsem zde mnoho zajímavých nápadů, kterými bych se jistě ve své budoucí praxi inspirovala.

Doufám, že i samotným popsáním Freinetovy pedagogiky, práce na jedné z jeho škol a svého vlastního experimentu se někteří také mohou inspirovat.

LITERATURA A INFORMAČNÍ ZDROJE

Literární zdroje:

- Barré M., *Célestin Freinet, un éducateur pour notre temps 1936-1966, Vers une alternative pédagogique de masse*. PEMF, 1995. ISBN 287785-366-7
- Cipro, M. *Galerie světových pedagogů III*. Praha: Miroslav Cipro, 2002.
ISBN 80-238-8004-7
- Cipro, M. *Slovník pedagogů*. Praha: Miroslav Cipro, 2001. ISBN 80-238-6334-7
- Freinet, C. *Le journal scolaire*. Montmorillon: ROSSIGNOL éditions, 1957.
- Freinet, E. *L'école Freinet réserve d'enfants*. MASPERO, 1975. ISBN 2-7071-0682-8
- Gavora, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. ISBN 80-85931-79-6
- Grecmanová, H., Urbanová E. *Waldorfská škola*. Olomouc: Hanex, 1996.
ISBN 80-85783-09-6
- Horák, F., Chráska, M. *Úvod do metodologie pedagogického výzkumu*. Praha: SPN, 1989
- Chráska, M. *Úvod do výzkumu v pedagogice*. Olomouc: Univerzita Palackého, pedagogická fakulta, 2006. ISBN 80-244-1367-1
- Jůva, V. sen.& jun. *Stručné dějiny pedagogiky*. Brno: Paido, 1997. ISBN 80-85931-43-5
- Kasper, T., Kasperová, D. *Dějiny pedagogiky*. Praha: Grada, 2008.
ISBN 978-80-247-2429-4
- Kerlinger, F.N. *Základy výzkumu chování*. Praha: Academia, 1972
- Maňák, J. a kolektiv. *Kapitoly z metodologie pedagogiky*. Brno: Masarykova univerzita, 1994. ISBN 80-210-1031-2
- Peironie, H. *Célestin Freinet, Pédagogie et émancipation*. HACHETTE édition, 1999.
ISBN 2.01.170591-6
- Průcha, J. *Alternativní školy*. Praha: Portál, 1996. ISBN 80-7178-072-3
- Průcha, J. *Přehled pedagogiky*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-399-4
- Rýdl, K. *Alternativní pedagogické hnutí v současné společnosti*. Brno: Marek Zeman, 1994. ISBN 80-900035-8-3
- Skalková, J. + kolektiv. *Úvod do metodologie a metod pedagogického výzkumu*. Praha 1983.
- Spilková, V. a kolektiv. *Proměny primárního vzdělávání v ČR*. Praha: Portál, 2005.
ISBN 80-7178-942-9

- Svobodová, J., Jůva V. *Alternativní školy*. Brno: Paido, 1996. ISBN 80-85931-19-2
- Tomková, A. *Matematika ve školách Célestina Freineta*. Praha: Kritické listy– 26/2007.
ISSN 1214-5823
- Štech, S. *Škola stále nová*. Praha: Karolinum, 1992. ISBN 80-7066-673-0
- Viaud, M.L., *Une école différente pour mon enfant? Montessori, Freinet, Steiner...*
NATHAN, 2008. ISBN 978-209-278234-7

Internetové zdroje:

- <http://www.andromedia.cz/andra.php?id=468>
- <http://www.ecolemoderne.ch/page4.php>
- <http://www.kvkli.cz/cz/sluzby/informace-pro-vydavatele-zakon-46.php>
- <http://www.marinka.cz/skolak/daltonska-skola>
- <http://www.mendelova.cz/projekty/skolni-casopis-mendelicek/jak-se-dela-skolni-casopis-aneb-skolni-casopisy-pod-lupou/publikace.pdf> (1998)
- <http://www.zshoracke.org/drupal6/node/305>
- <http://cs.wikipedia.org/wiki/Linoryt>

Jiné informační zdroje:

Výukový CD-ROM:

Sárközi, R. a kolektiv *Vydáváme školní časopis - Freinet 2005*. AISIS, 2005.

PŘÍLOHY

- Příloha č. 1 Příspěvky do třídního časopisu – 2. třída Šeberov
- Příloha č. 2 Školní časopis Moderní školy v Ženevě
- Příloha č. 3 Obrázek rozmístění lavic v ženevské třídě

Příloha č. 1

Příspěvky do třídního časopisu – 2. třída Šeberov

IRON-MAN VÍTĚZÍ

1. díl

Jednoho dne přiletěl Green Goblin k jedné ze svých tajných skrýší. Ale čekalo ho tam ošklivé překvapení. Zpřeházené židle a stoly, všechny skřínky otevřené. Ani Goblinův lektvar tu nebyl. Mezi tím nepořádkem našel dopis, zvedl ho a četl: To je odplata za to, že jsi zabil Spider-mana..Iron-man. Goblin odhodil dopis a řekl si v duchu: To jsi neměl dělat, Iron-mane

2. díl

Zatímco Green Goblin prohrabával, Iron-man už byl ve své skrýši. Byl tam i jeho nejlepší přítel, kapitán America. Prohlíželi si věci Goblina a Iron-man řekl: Sice jsme Goblina okradli, ale musíme počítat s tím, že nám to oplatí. A Iron-man měl pravdu.

... pokračování příště

TŘEŠŇOV

Bylo jednou jedno město, které se jmenovalo Třešňov. Všichni cizinci se jim smáli, protože všechno měli z třešní. Jednou k nim přišel cizinec jménem Velikán. Byl veliký jako dům. Zavřel všechny lidi, aby mohl sníst všechny třešně. Snědl všechny třešně až na čtyři na mraku. Sluníčko to vidělo, zlobilo se, a tak vyčarovalo hrozné horko. Obr si lehl na zem a spal. Sluníčko pomohlo všem lidem. Lidé postavili robota. Když se obr probudil, byl boj. Nakonec robot vyhrál. Sluníčko vyčarovalo všechny třešně. Obra zamkli do zámku a žili šťastně až do smrti.

O NÁS

Vojta má psa.

Vali dělá srandičky.

David je pozorný.

Karel je kamarád.

Ála nemůže psát.

Paní učitelky jsou milé.

Jinak všichni sedíme, pak půjdeme do družiny a nakonec domů.

VTIP

Byl jednou jeden kluk a maminka jednoho dne kluka poslala na nákup. Měl koupit housky a okurku. Housky měli, ale okurky neměli, tak koupil jen housky. Pak šel do koupelny, usekl okurku a namaloval ji na zeleno. Pak maminka říká, že to dáme tatínkovi na stůl. Tatínek to snědl a říká, že to byla dobrota. Kluk pak řekl mamince: „Chci na záchod, ale já teď nemám čím čůrat...“

KŘÍŽOVKA

Ahoj. Jmenuji se Bibi a jestli máš rád křížovky a tak podobně, tak pro tebe něco mám něco za úkol.

Dozvíš se to tady dole:

Napiš SYNONYMA

	tajenka							
oči								
	taška							
	matka							
aktovka								
	dlaň							
raketa								
	ruka							
	chlapec							
	vůz							

tajenka:

UTÍKEJME

Ahoj! Máš také rád prázdniny? Já ano, ale i ve škole může být legrace. Minule jsme hráli na babu – to byla legrace. Potom jsme šli malovat. Holky mi udělaly tajenku. Chceš ji vidět?

...to je ona:

KŘÍŽOVKA

		tajenka					
Děda změkčeně							
Kdo nemluví, je ...							
Včelí dům							
Jinak dům							

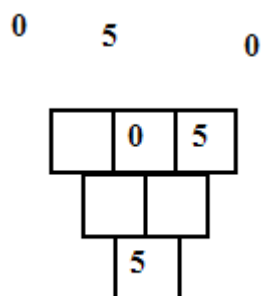
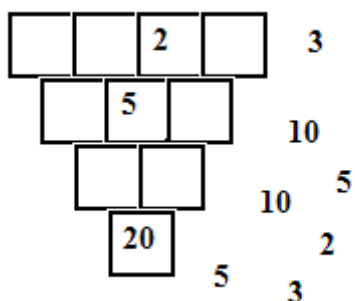
Tajenka: _____ pro piráty.

Jestli nevíš, pomůže ti nápověda:

- a) banány
- b) pantofle
- c) dělo

MATEMATICKÁ CHVILKA

$5 \times 5 =$	$5 + 8 =$	$100 - 15 =$	$100 - 90 =$
$2 \times 5 =$	$2 + 7 =$	$90 + 80 =$	$100 - 50 =$
$5 \times 5 =$	$8 - 6 =$	$100 - 25 =$	$100 - 80 =$
$7 \times 7 =$	$3 + 3 =$	$100 - 50 =$	$100 - 60 =$
$2 + 8 =$	$8 + 8 =$	$60 - 28 =$	$75 - 65 =$
$1 \times 2 =$	$25 - 15 =$	$200 + 40 =$	$250 - 125 =$
$2 \times 3 =$	$30 - 25 =$	$100 - 10 =$	$150 + 100 =$
$4 \times 5 =$	$40 - 25 =$	$100 - 55 =$	$88 + 112 =$
$6 \times 7 =$	$85 - 15 =$	$250 - 55 =$	$50 + 200 =$
$3 \times 7 =$	$95 - 85 =$	$200 - 125 =$	$250 - 120 =$
$6 \times 6 =$	$65 + 75 =$	$200 - 150 =$	$60 + 130 =$
$4 \times 3 =$	$50 - 25 =$	$150 - 105 =$	$80 + 170 =$

$$100 + 100 + 100 + 100 + 100 + 100 + 100 + 100 + 100 + 100 + 100 + 100 + 500 + 400 =$$

$$8 \rightarrow \quad \rightarrow 25$$

OSTROV NEBEZPEČÍ

1. *díl*: TROSKY

Většinou chodím ke skálám. Občas jsem našel diamant nebo rubín. Moře je slané a písek mění barvu.

Hm, kdo mi to bude věřit?

Bydlím sám...Rodiče mi zabili ve válce. A dům mi hoří. Našel jsem zastaralý telefon. Tak jsem rozhlásil po celém městě mikrofonem: „Nepůjde někdo se mnou do trosk po válce? Jenom jeden člověk!“ „No dobře.“ Tak jdeme. Pomoc! Zachraň se, kdo můžeš! Právě to tam bouchlo!

2. *díl*: JAKÉ TO JE NA LEDOVCI

Dnes jsem odhalil, že ten pán, co jsem s ním šel do trosk z války, je můj strejda. Dnes se chci podívat na ledovce. Nejdřív jsem připravil zásoby jídla. Strejda vzal svůj vodní skútr. Tak už jedem. Cesta bude dlouhá, co? Strejdo, podívej se dolů, jak písek mění barvu. Už jsme tu. Stačí jen vylézt na ledovce.

3. *díl*: TSUNAMI

Dnes je brzy ráno. Slyším rachot vln ...

Tak vzbudím strejdu.

Strejdo!! Rychle k moři. Je tu zima, a proto tak divně mluvím.

... pokračování příště

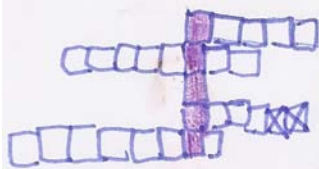
SMRT ČEKÁ

1. díl

Jeden pán šel do sklepa a viděl, že je tam rozsvíceno. Šel zhasnout a najednou viděl, že se zapnula televize a najednou viděl maskota. Ten maskot měl v ruce nůž a pánovi řekl, že má pomoci své kamarádce, jinak že ji zabije. Dále řekl: No nevím, jestli ji zachráníš. Já mám takový přístroj a hodně dobrý – motorovou pilu. Tak jestli ji nezachráníš, taky tě zabiju, jako tvou kamarádku. Budeš sahat dozadu, tam jsou jehly a klíč a tam bude i nápověda.“ Šel a šel a uviděl nápovědu na dveřích. Uviděl písmeno K, jako zabiják. Pán se rozhodl, že kamarádku zachrání a říká: „Tak dobře, já mám taky zbraň – nůž a pistoli.“ A zabiják říká: „Já mám lepší zbraň! Motorovou pilu i nůž a pistoli!“

... pokračování příště

co se dá dávat na kartáček na zuby?
všechno se jí líbí?
přesvit dítě?
ceme se

ajenka

pomoz najít kovář-
kovy cestu domů.

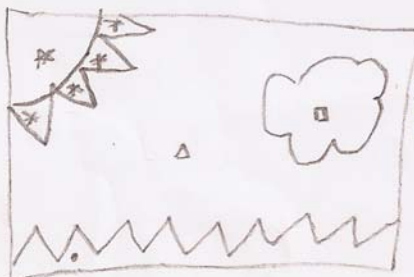
HÁDANKA

Na mostě je 10 opic.

1 opice skočí ~~dolů~~ dolů

kolik je na mostě opic?

(co proste opice se opuce)

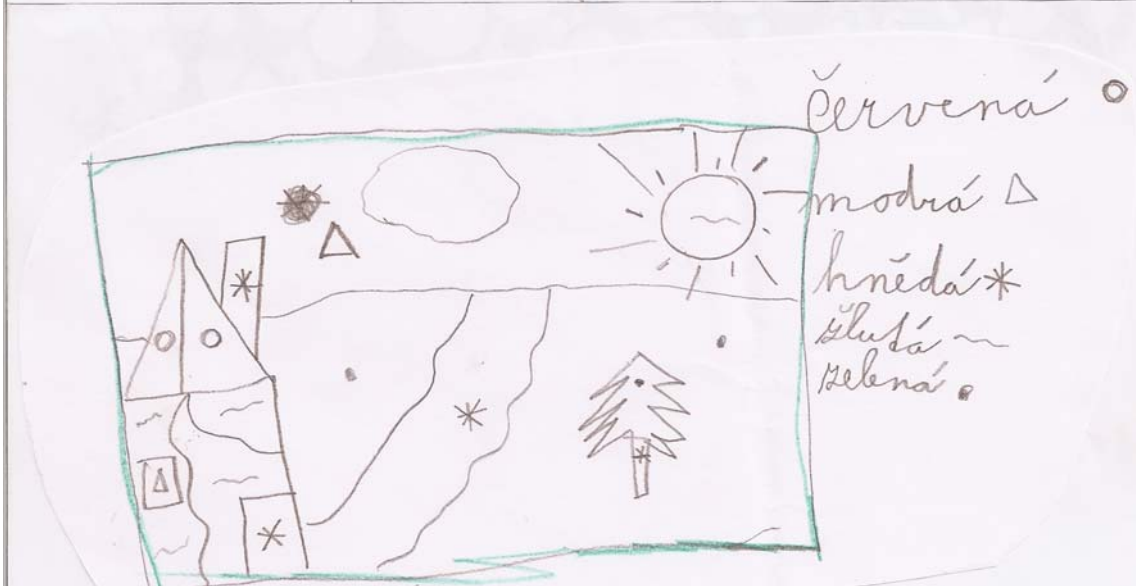
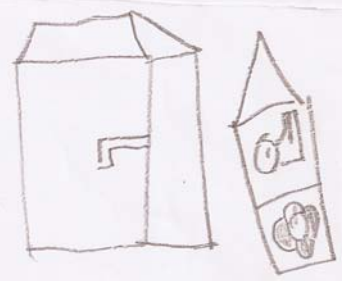

* ŽLUTÁ
* ORANŽOVÁ
△ SVĚTLÉ MODRÁ
□ BÍLÁ
• ZELENA

KOUZELNÁ KOČKA

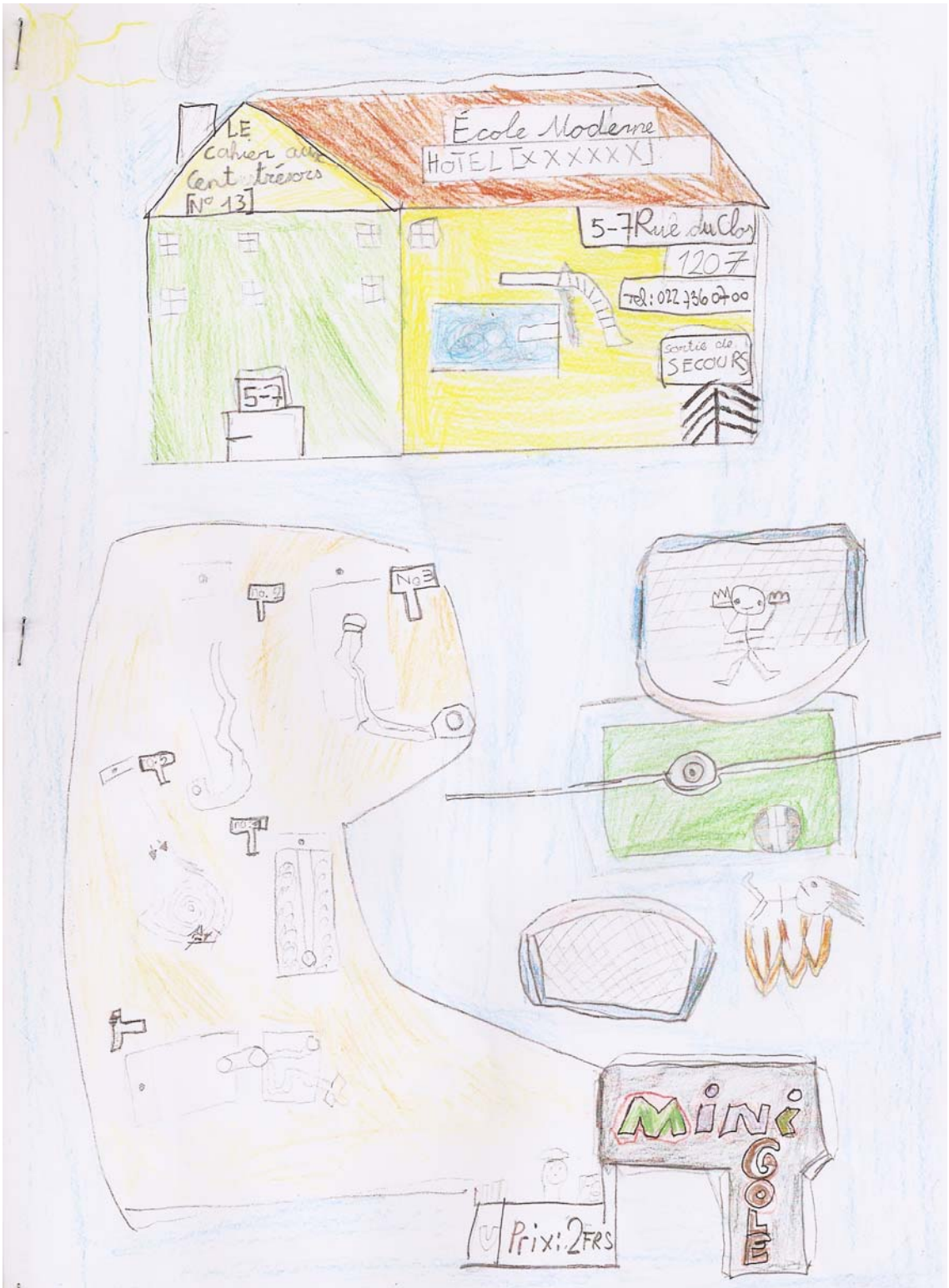
Byla jednou jedna
a ta si proziti přála . Jednou
když si venku hrála s kamarád
kama uvydělala pod , byla
radostí bes sebe. Vzala si domů a
udělala mu v posteli. Když
šla spát tak si s dlouho hrála.
Druhý den si ho vzala do školky a
zrovna když deli hráli se
řeklo: přoj mňiu. To byly převa
peny! A to nebyla všechno přestavte s
že sa začala měnit barvu.
řekla: každý mi řekněte jedno přani.
Každý řekl jedno přani a mu
ho splnilo. To fakt nikdo nevěřil
vlastním ani vlastním
dokonce si mysleli že se jim sa přoni
zdálo. Ale na konec tomu přece přnem
uvěřili.

Konec

Příloha č. 2

Školní časopis Moderní školy v Ženevě

Chères lectrices, chers lecteurs,

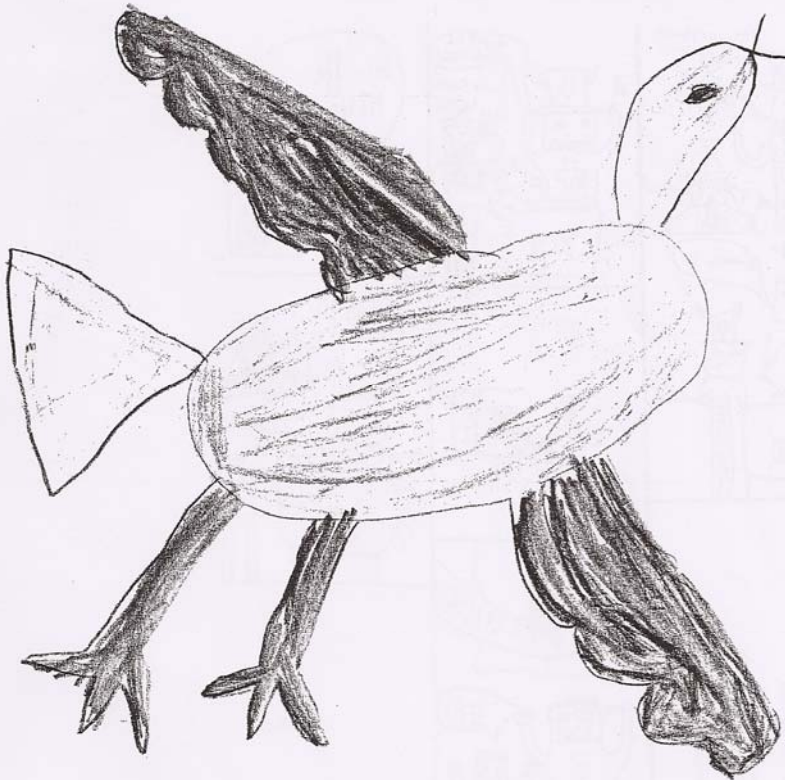
Nous espérons que votre rentrée scolaire s'est bien passée. Nous sommes heureux de vous présenter le numéro 13 du journal de notre école « Le cahier aux cent trésors » et nous sommes certains que vous aurez beaucoup de plaisir à le découvrir ! Comme d'habitude nous vous proposons des jeux, des bandes dessinées, des recherches, des reportages sur nos sorties, des textes libres et des recettes de cuisine pour vous régaler à la maison. Nous vous souhaitons un agréable moment de lecture !

Le comité de rédaction

*Cyprien
Arnaud*

L'oiseau-ciel

Un oiseau-ciel a les couleurs du ciel, il est bleu.

Nina

5.10.2010

- 2 -

Un anniversaire au cirque

J'ai vu un chien, un chat et un cheval.

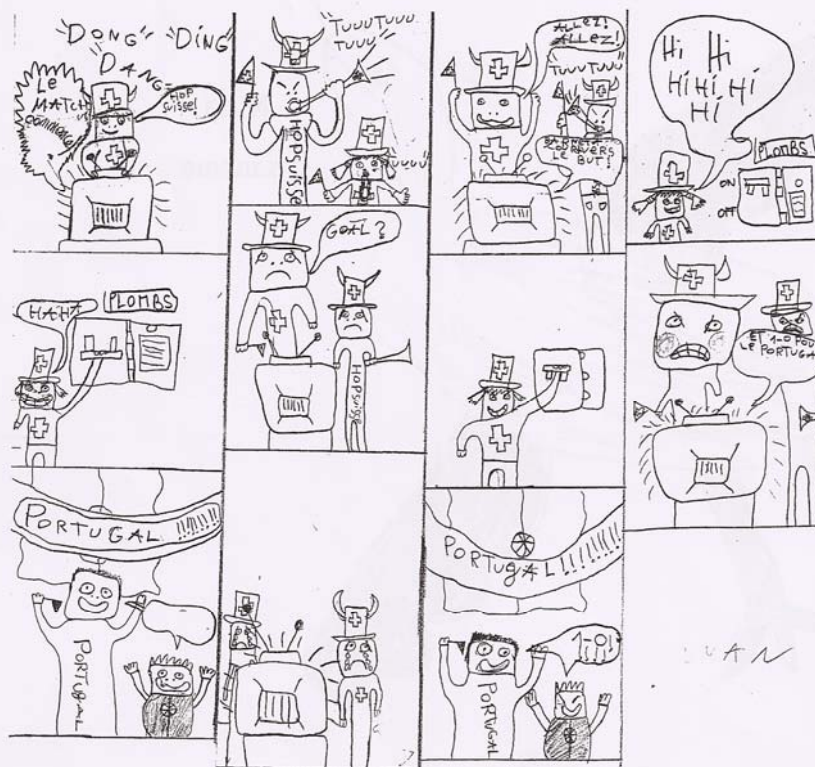
Pour la pause, j'ai mangé une glace à la fraise.

Après nous sommes allés voir un spectacle et on a vu un clown.

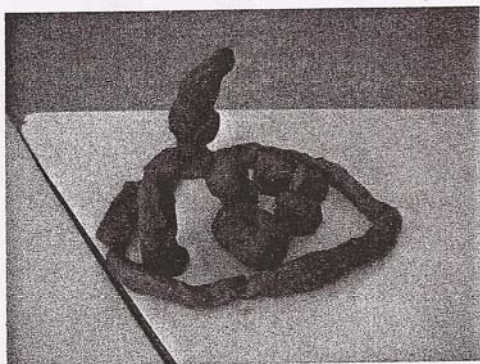
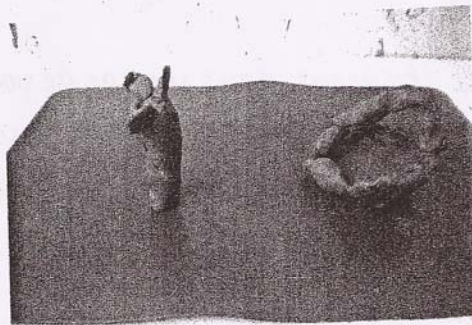

Lysa

13.09.2010

- Créations de la classe du Serber en pâte à modeler -

Eins, zwei, Papagei,
drei, vier, Offizier,
fünf, sechs, kleine Hex(e),
sieben, acht, gute Nacht,
neun, zehn, auf Wiedersehen,
elf, zwölf, es kommen die Wölf(e)!
Huh...!

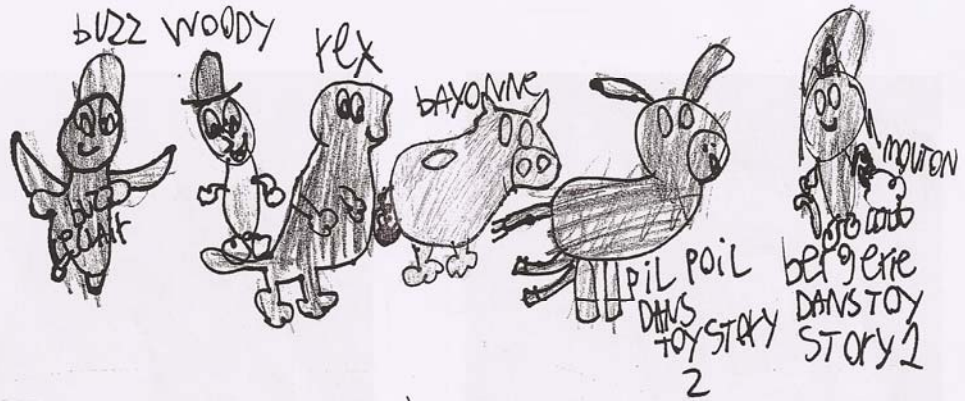

Un, deux, Perroquet,
Trois, quatre, Officier,
Cinq, six, Petite sorcière,
Sept, huit, bonne nuit,
Neuf, dix, au revoir,
Onze, douze, les loups arrivent !
Huh... !

Toy story 3

Les jouets se déplacent dans un sac de poubelle dans une voiture à la garderie Sunnyside. Il rencontre Lotso l'ours en peluche, il est méchant. Andy donne Woody et les autres jouets à sa copine Bonnie... OSCAR

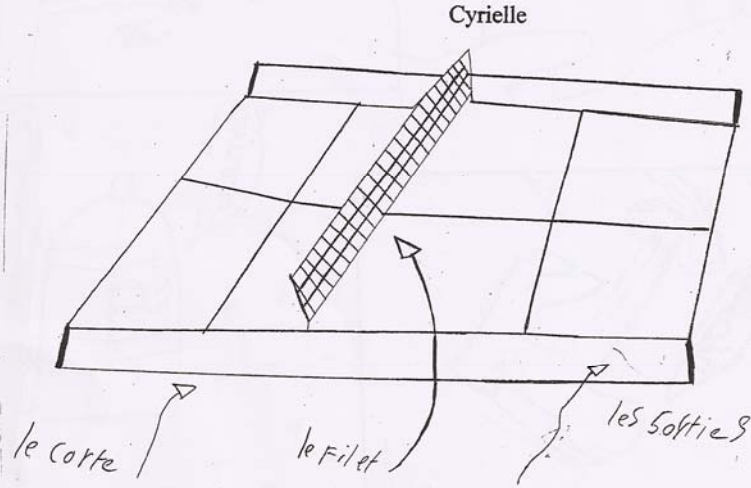

TOY
STORY
3

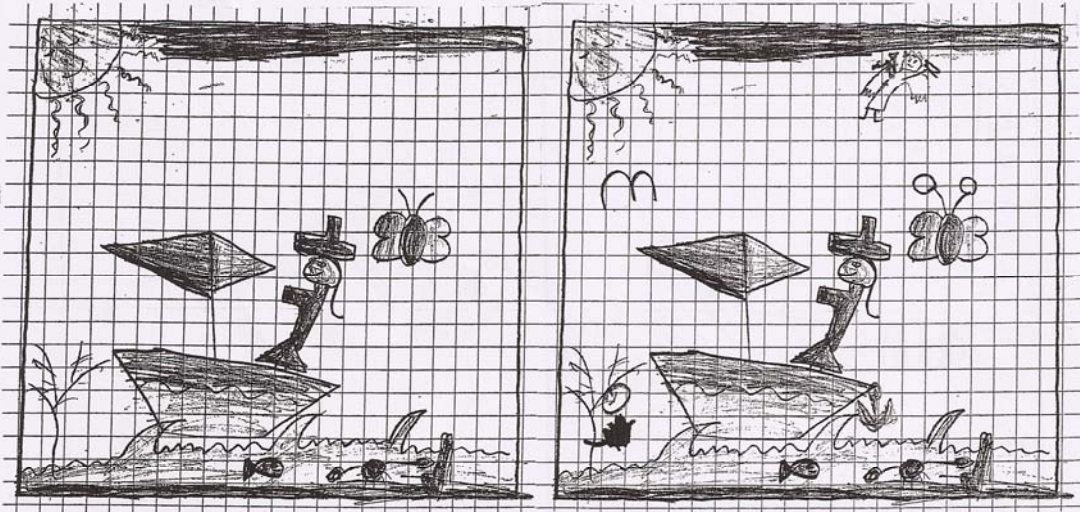

LE TENNIS

Le tennis est mon sport favori. J'ai commencé à l'âge de 7 ans, ça fait quatre ans que j'en fait. On joue au tennis sur un corte. On peut jouer en double, c'est deux joueurs contre deux joueurs ou en simple, un adversaire contre un adversaire. Les points du match se compte de 15 en 15. Il y a sept jeux dans un match de tennis.

Trouve les 7 erreurs

Saethia Eloy

La forêt des ténèbres

Il était une fois, un monsieur du nom de Luc, qui alla dans une forêt mystérieuse.

Une semaine plus tard, un jeune garçon et une jeune fille allèrent aussi dans la forêt car ils s'inquiétaient pour lui.

Tout à coup, les deux enfants virent un escalier qui descendait sous terre.

Les deux enfants prirent l'escalier.

C'est alors qu'un énorme château de cristal se dressa devant eux.

Les enfants entrèrent dans le château, et virent Luc qui leur dit :

- Venez les enfants, entrez !

- D'accord, dirent les enfants.

Et ils restèrent dans le château pour toujours car ce château était magnifique.

Eloy J.
12.10.10

Le toboggan magique

Un jour, un garçon du nom de Ricardo alla à aqua parc pour retrouver ses amis.

Le lendemain, vers dix-sept heures, il retourna à aqua parc. Il y avait beaucoup de personnes au toboggan, alors il attendit son tour.

C'était le dernier quand il monta sur le toboggan.

Tout à coup, le toboggan parla :

- Eh garçon !

Ricardo fut surpris et répondit :

- Mais tu parles !

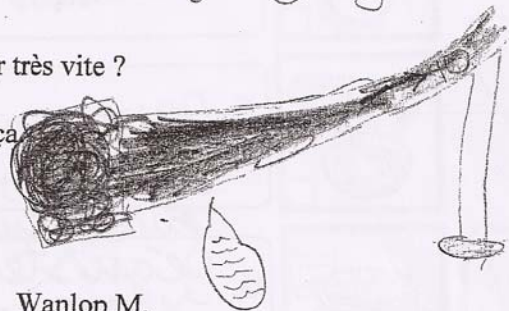
-Oui, je parle répondit le toboggan. Tu veux aller très vite ?

- Oh oui ! Très vite ! Dit Ricardo.

Alors le garçon grimpa sur le toboggan et s'élança.

Lorsqu'il arriva en bas il dit :

- Trop cool !!!!

Wanlop M.
13.09.2010

recette de la pâte à crêpes *NINA*

arwen

Ingrédients pour 20 crêpes

					
250 g de farine	1 demi-litre de lait	30 g de sucre en poudre	3 œufs	1 cuillère à soupe d'huile	1 demi-cuillère à café de sel

Préparation

- 1. Dans un saladier, verser la farine, le sucre et le sel.
- 2. Creuser un puits, casser les œufs dedans. mélanger, en versant le lait petit à petit.
- 3. Quand la pâte est bien lisse, ajouter l'huile.
- 4. laisser reposer la pâte pendant 1 heure.
- 5. Dans une poêle chaude et graissée, verser la pâte et faire cuire les crêpes.
- 6. Déguster les crêpes avec du sucre, de la confiture, ..

g. Bon appétit Miam miam

LE RECYCLAGE

Nous allons vous parler du recyclage du métal:

Le consommateur jette son sac d'ordure. La voirie vient le ramasser, les ordures passent sur un tapis roulant ou de très grands aimants trient le métal du reste. Le métal est fondu. Il est réduit en copeaux et réutilisé pour faire des objets neufs comme par exemple une voiture, une machine à laver ou des piles.

Yorgy et Vera

Le hamburger magique

Un jour, un monsieur du nom de Jean Louis acheta un hamburger.

Quand il arriva chez lui, il le mangea.

Un peu plus tard, il se transforma en hamburger.

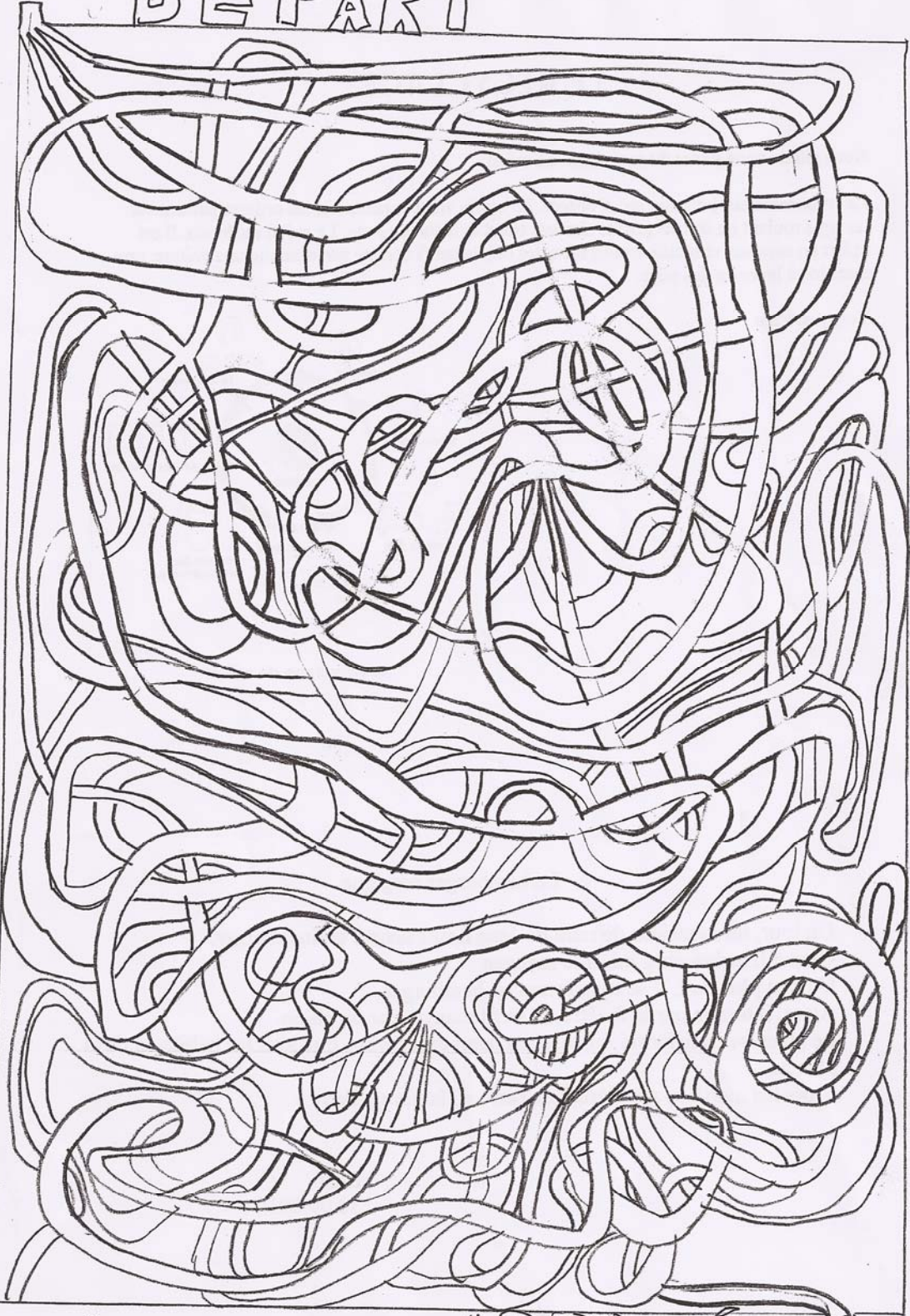
Alors, il tomba par la fenêtre, et se fit manger par un chien.

Le chien se transforma lui aussi en hamburger, ainsi que tous les habitants de la planète.

Alors les martiens appelèrent la Terre « Hamburg-Terre ».

Luan
30.09.2010

DEPART

gregor

-11-

ARRIVEE

Příloha č. 3

Obrázek rozmístění lavic v ženevské třídě

